

SLOVENSKI JADRAN

LETO II., ŠTEV. 42

Koper, petek 16. oktobra 1953

POSAMEZNA ŠTEVILKA 10 DIN

Imamo orožje, imamo 17-milijonsko armado, ki ne bo dopustila nobene krivice

Neporavnanim krivicam našega ljudstva do italijanskih okupatorjev se je pridružila nova: naši včerajšnji zavezniki hočejo nagraditi fašistično Italijo za vse krivice, ki nam jih je prizadejala, z delom našega narodnega telesa.

Pred desetimi leti so elitne italijanske divizije polagale pred primitivno oboroženimi ljudskimi množicami orožje. Bosa, naga in razčepana italijanska vojska se je vračala, naše ljudstvo je odpuščalo in prekrizalo neporavnane račune. Slovanska velikodušnost se je izkazala pred onemoglim sovražnikom. Takrat smo bili prepričani, da jih bo samo njihov poraz spametoval, zato smo jim pomagali, smo jih hranili, smo jih oblekli, smo jim obvezovali rane. Človečnost našega ljudstva se je pokazala v vsej svoji veličini in poštenosti. Nismo terjali maščevanja, kar bi bili popolnoma upravičeni po tolikih grozotah.

Prevarali smo se, kakor se prevara človek, ki je predober. Kljub temu smo prepričani, da vsi Italijani naše velikodušnosti niso pozabili. Italijansko ljudstvo tega ni moglo pozabiti. Pozabili pa so te stvari poraženi fašisti, ki so se takrat hinavsko potuhlili. S temi imamo neporavnane račune. Ti poskušajo še nadalje zapletati svojo državo v nove konflikte z našimi svobodoljubnimi narodi. Kovariti so začeli takoj, ko so bili prepričani, da se jim ne more nič pripetiti, da imajo na zapadu zaveznike, ki jih lahko ponovno speljejo na led. Začeli so dvigati svoje razbite glave in rozljati z ameriškim orožjem (svojega so namreč pred desetimi leti pustili na tuji zemlji). Zdaj so prepričani, la lahko ponovno pričnejo uganjati politiko, ki je Italijo že večkrat pahnila v prepad, zdaj si mislijo, da je ugoden čas za njihove naklepe.

Tem naklepnežem pa je vse jugoslovansko ljudstvo spregovorilo prav te dni: Naše potrpežljivosti je konec. Kar iščete, boste dobili, le s to razliko, da vam sedaj ne bomo prizanesli.

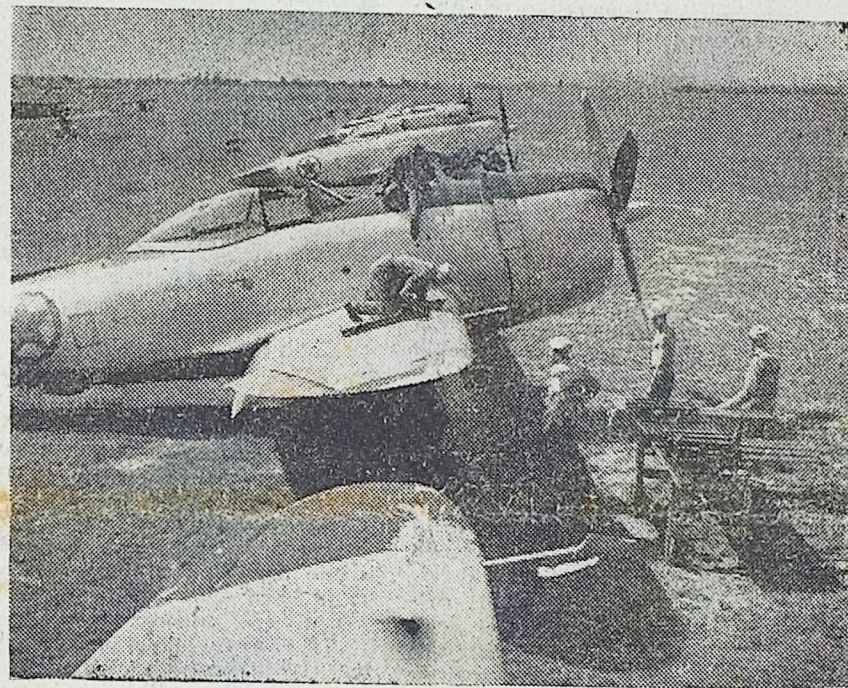
Ce smo pred desetimi leti obračunali z vami, ko nismo imeli drugega orožja, kot tistega, ki smo ga vzeli vam, bomo tem laže danes, ko imamo moderno oboroženo ljudsko armado, prekaljeno vojsko pod vodstvom preiskušanih ljudi.

Tito:

Že na Okroglici in v Splitu sem rekel, da nočemo takoj odgovoriti z zbiranjem čet, ker se nam zdi to z njihove strani komedija. Rekel pa sem tudi, da bo še čas, če bomo videli, da so koristni naše dežele ogrožene, da pridemo tja! Zdaj pa je prišel čas za to in mi smo morali odrinuti tja. Zdaj, tovariši in tovarišice, je čas, ko smo mi to morali storiti, ko moramo storiti vse, seči pa vseh zakonitih sredstvih, da preprečimo novo izdajstvo nad našo deželo.

Maršal Tito:

Po mojem mnenju bi morali zahodni zavezniki videti v tem običajno izsiljevanje. Nam so rekli, da je treba Italijane pustiti, da bodo upravljali cono A. Zdaj so že nekoliko popustili in ne bodo poslali njihovih čet v to cono, marveč šele pozneje. Jaz pa pravim, da bomo mi zmeraj pazili na to, ali bo italijanski vojak stopil v cono A. V trenutku ko bo tja vkorakal, bomo vkorakali v to cono tudi mi.

Nikdar ne bomo dovolili, da bi naše včerajšnje

V četrtki dopoldne sta veleposlanik Velike Britanije in odpravnik poslov ZDA obvestila predsednika republika tovariša Tita, da sta se njuni vladi odločili prepustiti upravo cone A Italiji. Ta način sta pojasnila z željo, da bi se na ta način definitivno rešilo tržaško vprašanje. Predsednik republike je ta korak vlad ZDA in Anglije odločno obsodil in izjavil, da se jugoslovanska vlada nikakor ne more strinjati s takšnim enostranskim aktom.

Ogromne množice na ulicah jugoslovanskih mest

Vest o nezaključnem dejanju vlad ZDA in Velike Britanije je kot blisk prodrla v sleherno mesto in vas naše domovine. Ljudje so najprej onemeli obstali, nato pa so se zgrnili v kolone in začeli z ogorčenimi demonstracijami, kakršnih malo pomnimo v zgodovini jugoslovanskih narodov.

V Beogradu je ogorčeno ljudstvo kljub zaščiti ljudske milice razbilo več oken na italijanskem poslanstvu. Velika množica demonstrantov je prodrla kordone ljudske milice pred angleško in ameriško čitalnico, razbila šipe, vdrla v knjižnico in ju opustošila. Močnim oddelkom ljudske milice, ki so stalno dobivali pojačanja, pa se je posrečilo preprečiti demonstrantom, da bi vdrla v angleško in ameriško poslanstvo. Pri tem je bilo več članov ljudske milice ranjenih.

Velike manifestacije so bile tudi v Ljubljani. Ogromne množice ljubljancev so se razšle po ulicah in izražale svojo strmenost okoli tovariša Tita in svoje simpatije do slovenskega življa izven jugoslovanskih meja. Demonstranti so zlasti zahtevali, naj Varnostni svet zaščiti interese tržaškega prebivalstva in jugoslovanskega življa v Trstu.

Tako je bilo tudi v vseh drugih krajih naše domovine. Ljudje so zapuščali kino-dvorane, gledališča ter kavarne ter šli enotno na ulice. Po raznih delovnih kolektivih so prekinili delo in priredili protestna zborovanja proti protizakonitemu dejanju treh zahodnih velesil. Množice demonstrantov so od ure do ure narasčale. Vsa Jugoslavija je bila na nogah. Še nikoli ni bilo tako odločnega odgovora jugoslovanskih narodov proti nerazumnemu in nepravilnemu sklepu zapadnih držav.

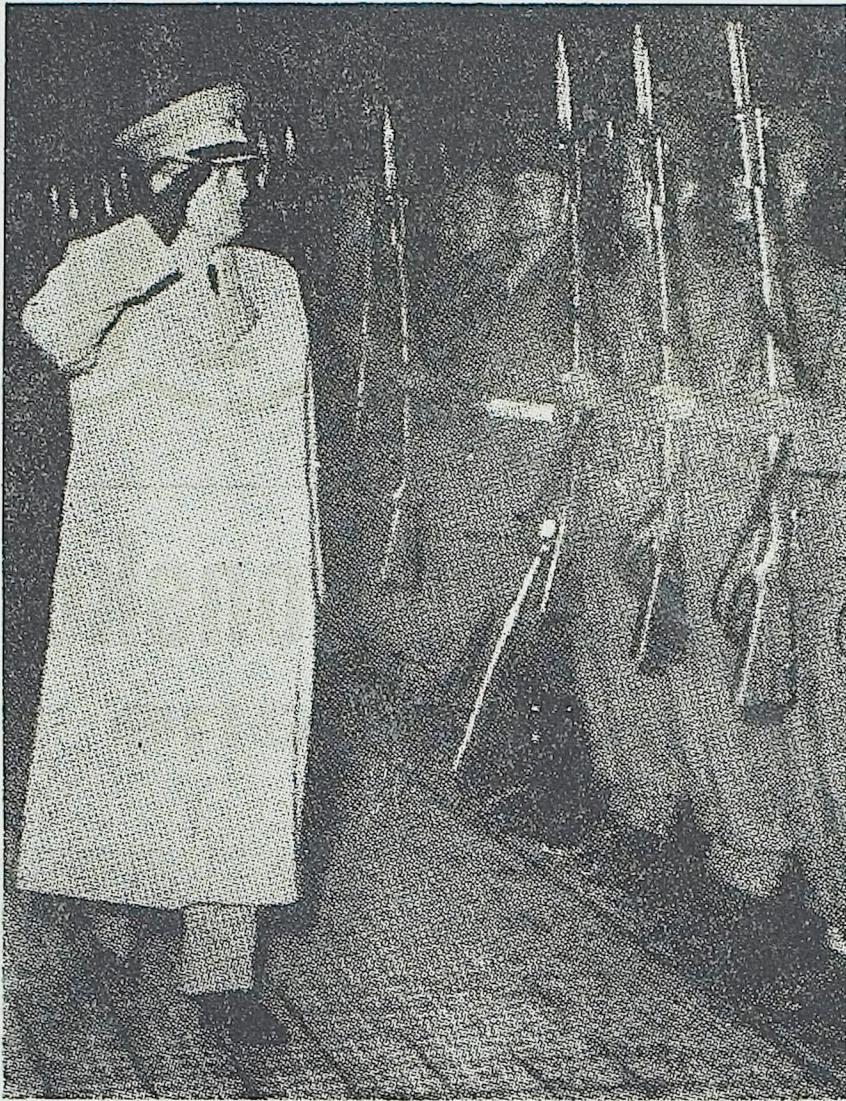
Številni jugoslovanski časopisi so izšli v posebnih izdajah. »Politika« je poudarila, da zločine italijanskih fašistov nagrajujejo z jugoslovanskim ozemljem. »Borba« pa je naglasila, da je treba ta krivični sklep obravnavati pred Združenimi narodi in pozvati svetovno javnost, da se podvzamejo potrebni koraki in se prepreči uresničenje te enostranske poteze, ki nosi v sebi veliko nevarnost za nadaljnji razvoj dogodkov v svetu.

Prve izjave naših voditeljev

Takoj po objavi krivičnega sklepa o dodelitvi uprave v coni A Italiji je dal tovarš Edvard Kardelj kratko izjavo predstavnikom našega tiska, v kateri je med drugim poudaril, da takšne koncesije italijanskemu imperializmu ne le udarjajo po elementarnih pravicah jugoslovanskih narodov, temveč tudi ne prispevajo k izboljšanju jugoslovansko-italijanskih odnosov, kar sta hoteli vladi ZDA in Anglije doseči. Nasprotno, takšne koncesije samo vzpodbujajo italijanski imperializem k novim zahtevam. Gospod Pella je napovedal, da je to šele prva faza izpolnjevanja italijanskih zahtev.

Razen tega se izročajo italijanskemu imperializmu desetisoči Jugoslovancev v coni A. Njihova usoda mora globoko ganiti vsakega Jugoslavana. Iz vseh teh razlogov jugoslovanska vlada ni pripravljena pomiriti se s stanjem, kakršnega je povzročila odločitev vlad Velike Britanije in ZDA in bo podvzela vse ukrepe, ki jih ima na razpolago na osnovi Ustanovne listine OZN, da zaščiti jugoslovanske interese v coni A.

Takoj po objavi krivičnega sklepa

Maršal Tito ob prihodu na veliko zborovanje v Skoplju

je podal izjavo novinarjem tudi jugoslovanski tajnik za zunanje zadeve Koča Popović, ki je trenutno na zasedanju generalne skupščine OZN v New Yorku. Pripomnil je, da Jugoslavije niso bili prej vprašani za mnenje in tudi je niso prej obvestili o anglo-amerškem sklepu. Popović je poudaril, da gre za enostransko akcijo ameriške in britanske vlade, ki je izven njune kompetence.

Tudi šef gospodarske delegacije FLRJ v Trstu, opolnomočeni minister Jože Zemljak, je takoj vložil protest pri Zvezniški vojaški upravi v Trstu. Številni ugledni jugoslovanski politični in kulturni delavci so v svojih izjavah ostro obsodili samovoljni akt angleške in ameriške vlade in izrazili svoje ogorčenje nad strahotno krivico, ki jo delajo našim bratom onstran meje.

Življenje damo, Trsta ne damo!

Naslednji dan je ogorčenje jugoslovanskega ljudstva še bolj naraslo. Zopet in zopet so se zlivale na ulice ogromne množice delavcev, kmetov, študentov in mladine. Demonstracije so prenašale vse jugoslovanske radijske postaje in številni listi so zopet izšli v posebnih izdajah.

V Beogradu so bile po pozivu predsedstva SZDLJ, naj se prebivalstvo vzdrži javnega izražanja svojih čustev, sklicana protestna zborovanja po delovnih kolektivih. Kljub temu pa so se zopet zbrale pred angleškim in ameriškim veleposlanstvom množice demonstrantov. Le močnim oddelkom letede milice, ki so morali poseči tudi po gasilskih črpalkah, se je posrečilo ubraniti angleško, ameriško in italijansko poslanstvo pred razjarjeno množico.

V demonstracijah v Beogradu so bili zlasti aktivni študentje, ki so med drugim vzklikali: »Zapuščamo knjige naše, javljamo se v bombasela, življenje damo, Trsta ne damo!«, »Tito, daj nam topove, da uništimo fašistične lopove!«, »Armija, Trst te kliče!« itd.

Demonstracije so bile tudi po vseh drugih mestih. Ljudje so vztrajali ves dan in vso noč na ulicah ter vzklikali: »Hočemo puške, gremo na Trst!« Prebivalstvo je poslalo na tisoče protestnih brzojavk z zahtevami, naj jugoslovanska vlada učinkovito zaščiti slovensko prebivalstvo v Trstu in svoje interese. V Ljubljani je ljudska milica komaj ubranila ne-

kaj angleških avtomobilov, da jih ni množica popolnoma razbila.

Inozemski opazovalci so bili skrajno presenečeni nad tem spontanim izbruhom ogorčenja jugoslovanskega ljudstva. Mnogi so primerjali razpoloženje v Beogradu s 27. marecem 1941. Predvsem so bili presenečeni angleški in ameriški predstavniki, ki kaj podobnega niso pričakovali. Maršiklo med njimi je spoznal, koliko je krivični sklep njihovih vlad škodil njihovemu ugledu.

Vlada FLRJ si pridržuje pravico, da uporabi odgovarjajoča sredstva na osnovi listine OZN

Državni podtajnik za zunanje zadeve dr. Aleš Bebler je sprejel v petek popoldne veleposlanika Velike Britanije dr. Iva Malletta in odpravnik poslov ameriškega veleposlanstva Woodrowa Wallnerja in jima je izročil protestno noto jugoslovanske vlade.

V jugoslovanski protestni noti je bilo poudarjeno, da sklep vlad ZDA in Združenega kraljestva o ukinitvi angloameriške uprave v coni A STO in prepušcanje te uprave republiko Italiji pomeni enostransko kršitev mirovne pogodbe z Italijo iz l. 1947 in to v korist sile, ki je leta 1941 napadla Jugoslavijo in se borila na strani hitlerjevskih čet.

Izročitev cone A Italiji je nepravilčen in nevaren akt. Republiko Italiji se izroča etnično mešano ozemlje. Na njem živi po ocenitvah ZVU iz leta 1950 razen okrog 239.000 prebivalcev, ki govorijo italijanski jezik, tudi okrog 63.000 Slovencev in Hrvatov. Slovenci v coni A se z aktom vlad ZDA in Združenega kraljestva izročajo Italiji na milost in nemilost, kajti Italija z dobivanjem cone A ne sprejema nikakršnih stvarnih obveznosti in ne daje nikakršnih jamstev za spoštovanje njihovih človeških in manjšinskih pravic.

Izročitev cone A Italiji pa je nepravilčen akti tudi s stališča gospodarskih interesov Trsta in njegovega zaledja. Trst se loči od svojega naravnega zaledja in s tem se spodkopavajo njegovi gospodarski temelji ter se obsoja na gospodarsko propadanje, kakršno je že doživljal med dvema vojnama.

Izročanje cone A STO Italiji pa je tudi nevarno dejanje. Ta akt pomeni koncesijo in favoriziranje italijanskih tendenc za teritorialno ekspanzijo, ki so v povojni Italiji vedno bolj žive, zlasti proti Jugoslaviji in Balkanu. Za naše narode je očitno, da bo ta velika koncesija italijanskemu ekspanzionizmu, dajanje temu ekspanzionizmu mostiča na jugoslovanski obali Jadranskega morja, še bolj spodbudila italijanski ekspanzionizem za nove pretenzije.

Zgodovinske odgovornosti za take posledice ne more v nobenem primeru nositi Jugoslavija.

Vlada FLRJ izjavlja najodločneje, da nikakor ni pripravljena strinjati se s stanjem, ki se ustvarja v coni A, niti odpovedati se upravičenim jugoslovanskim zahtevam na tem ozemlju. V zvezi s tem jugoslovanska vlada zahteva, da se sklep, o katerem se govori, ne izvede.

Iz vseh gornjih razlogov vlada FLRJ odločno protestira proti sklepu vlad ZDA in Združenega kraljestva in si pridržuje pravico, da uporabi odgovarjajoča sredstva — na osnovi listine Združenih narodov — da zaščiti interese Jugoslavije na Tržaškem področju.

Odgovor maršala Tita: FLRJ bo smatrala prihod italijanske vojske v cono A, za agresivno dejanje in bo temu primerno postopala

Ogromna množica ljudi se je zbrala v nedeljo v Leskovcu na proslavi desetletnice ustanovitve južnomoravskih partizanskih brigad. Na zborovanju, ki se je spreminilo v en sam ogorčen krik proti italijanskemu imperializmu, je govoril predsednik republike maršal Tito. V svojem govoru je v zvezi s sklepom Anglije in Amerike glede Trsta med drugim dejal:

»Mi tega akta ne priznavamo in mi smo jim to povedali. In jaz mislim, da naš narod ni nikoli tako jasno in glasno rekel: ne, kot je rekel na predčerašnjih spontanih manifestacijah in demonstracijah.

Tovariši in tovarišice, postavljeni smo iznenada pred izvršeno dejstvo. Toda za nas to ni končano. Ko danes tukaj govorim, pretehtam vsako svojo besedo in želim bi, da razumejo to tudi tisti, ki nas doslej niso hoteli razumeti, ki niso hoteli razumeti, da jaz govorim zelo resno in da govorim v imenu 17 milijonov ponosnih državljanov socialistične države.

Tovariši in tovarišice, naša država se je znašla mnogokrat iz oči v oči z zelo resnimi položaji. Moram reči, da smo danes zopet pred zelo košljivim položajem. Ali mi moramo napraviti to, kar je v interesu nas samih. Mi moramo napraviti to tudi tokrat, ker ne moremo več nikomur

verjeti, temveč samo samim sebi, v svoje sile, v svojo odločnost, v svojo dostojanstvo in v svoje pravice.

Na Okroglici sem govoril zelo resno, toda kaže, da so me na Zahodu napačno razumeli, misleč, da je to propaganda pred 300.000 ljudmi. Jaz sem govoril ono, kar misli vse naše ljudstvo, govoril sem zelo odkrito, da bomo mi smatrali prihod italijanski čet v cono A kot agresivni akt, da ga bomo smatrali kot akt agresije proti naši državi. (Te besede je veličanska množica sprejela s dolgotrajnim ploskanjem.)

Jaz danes s tega mesta, tehtajoč vsako besedo, izjavljam, da to, kar sem izjavil na Okroglici, velja tudi danes in da tudi danes tako gledamo in da bomo podvzeli odgovarjajoče ukrepe, da bomo, kar smo rekli, tudi uresničili in tako tudi ravnali. Našega potrpljenja je konec.

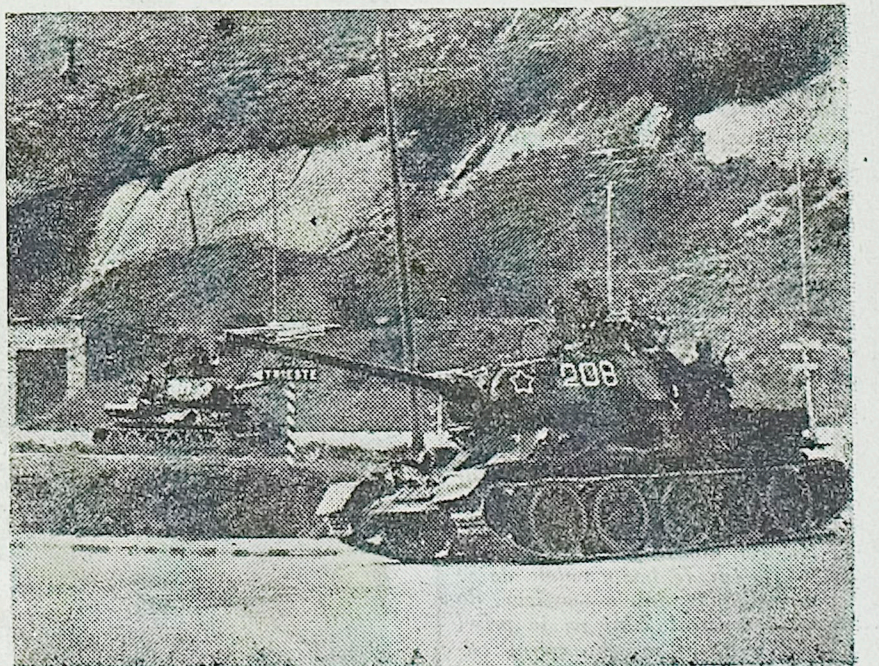
Danes, ko smo pred takim položajem, kaj naj bi napravili? Naše ljudstvo je povedalo svoj: ne! Naše ljudstvo je ogorčeno. Odločili smo se, da zaščitimo naše interese na podlagi ustanovne listine Združenih narodov in imamo pravico, da uporabimo vsa sredstva, ki jih ta listina predvideva, vključno tudi oboroženo silo, če bo potrebno. (Dolgotrajno ploskanje in vzklikanje.) Kajti mi imamo prav, njihov akt pa je enostranski. Oni so prekršili mirovno pogodbo. Mi imamo pravico, da se dvignemo proti tej krivici, proti posegom v naše interese.«

Odločne besede maršala Tita, ki jih je jugoslovansko ljudstvo poslušalo po radiu, so spet pripeljale na ulice desetisoče novih manifestantov. V Beogradu je zadonelo iz desetisočev grl: »Za Trst, za Trst — hura, hura, hura!« Vseposod je ljudstvo odločno zahtevalo, da se enostranski diktat preklicuje.

Večerne izdaje listov so hkrati poročale, da je jugoslovanska vlada poslala močne kontingente čet v našo cono in da so se jugoslovanske čete že razmestile na demarkacijski črti med cono A in B ter na meji med cono A in Italijo. V pristanišča v coni B so prispele tudi enote jugoslovanske mornarice. Ljudstvo jugoslovanske cone STO je sprejelo enote Jugoslovanske ljudske armade z nepopisnim navdušenjem in jih obklopavalo s cvetjem.

Ko bo prvi italijanski vojak položil svojo nogo na cono A, bodo tja vkorakale tudi enote JLA

V nedeljo se je zbrala v Skoplju četrtmilijunska množica in z burnimi ovacijami sprejela v svoji sredi ljubljenega voditelja jugoslovanskih narodov tovariša Tita. Kakor prejšnji dan v Leskovcu, se je tudi ta proslava ustanovitve makedonskih brigad spremenila v mogočno manifestacijo za naše pravice v Trstu. Maršal Tito je v svojem govoru med drugim dejal:

Jugoslovanska vojska je izrgala Trst iz rok italijanskih fašistov. Angleži in Amerikanci, ne pozabite tega!

napadalce nagradili z našo zemljo in krvjo

LJUDSTVO JE ODGOVORILO...

(pismo zaveznikom)

»Zdaj je, tovariši in tovarišice, čas, ko moramo ukreniti vse, ko se moramo poslužiti vseh zakonitih sredstev, da bi preprečili novo izdajo nad našo državo.

Nam očitajo, da smo preveč temperamentni, da smo zaletavi, da smo nepopustljivi. Gorje tistemu pri nas, ki bi bil popustljiv takrat, ko se prodajajo interesi naše države! Vse naše ljudstvo bi imelo pravico, da ga odstavi in opljuva, ker ne bi bil vreden, da je na odgovornem mestu. Oni bi morali znati gledati ne samo nas, ki smo na vodilnih mestih, temveč vse vas, morali bi vedeti, kaj vi govorite in mislite. (Dolgotrajno klicanje: Mi smo Titovi — Tito je naš!) Zunaj pravijo tako: Tito zmora vse tisto, česar Pella v parlamentu ne more. S tem hočejo reči, da Tito lahko, če hoče, tudi proda kak del naše zemlje Italijanom. Ne, jaz tega ne morem, pa tudi nočem delati!

Potem tudi pravijo: Tokrat ravna Tito za ulico, za množicami, potrebno pa bi bilo, da on komandira množice. Ne, jaz sem poklican samo, da poveljujem vojski, kadar bo to potrebno. Ljudstvu pa nisem nikoli komandiral in mu tudi ne smem komandirati. (Burno odobravanje.)

italijanskega imperializma pod pokroviteljstvom atlantskega pakta proti Jugoslaviji, proti miru na Balkanu. »Napravili bomo vse, da razbijemo to sramotno trgovino z našo krvjo. Ravno v tej borbi za Trst moramo vsem pokazati, da je samo nova Jugoslavija sposobna boriti se za svojo neodvisnost.«

Veličasten miting je bil v nedeljo tudi v Mladenovu, kjer je na proslavi desete obletnice ustanovitve partizanskih brigad govoril Aleksander Ranković.

»Kože.« je dejal Ranković, »da na Zapadu podcenjujejo dogodke pri nas in sodijo, da so prehodni. Toda motijo se. To razpoloženje našega ljudstva ne bo popustilo, dokler bodo naši bratje trpeli pod tujim jarmom, dokler bo italijanski imperializem stegoval svoje kremplje na našo zemljo.

Mi bomo znali in pomnili, kdo mu je dal prvi košček našega živega mesa. Za nas je važno prav to razpoloženje in želje našega ljudstva. Mi moramo to upoštevati, a ne sumljivega prijateljstva, ki bi ga morali plačati z našim ozemljem. Mi bomo v prvi vrsti kot doslej to in samo to upoštevali.«

Ogromne množice na ulicah Ljubljane

Ljudstvu se ne komandira!

Rekli so nam, da je treba Italijane pustiti, da dobijo upravo v coni A. Zdaj so se še malo umaknili in ne bodo poslali svojih čet v to cono, temveč kasneje.

Jaz pa povem, da bomo mi vedno pazili na to, kdaj bo prvi italijanski vojak stopil v cono A. Oni trenutek, ko bo tja stopil, bomo mi vkorakali v to cono. (Tako je, močno, dolgotrajno odobravanje, ki se nikakor ne počeli.)

Ob koncu svojega govora je maršal Tito izrazil prepričanje, da bo sta tudi tokrat zmagala zdravi razum in želja, da se stvari ne zaostrejo dalje. »Moja želja je,« je poudaril maršal Tito, »in to je tudi želja vseh naših ljudi, da pride do znosnih odnosov, da pride do neke rešitve, pri kateri ne bi trpeli interesi naših narodov.«

Hkrati z mitingom v Skoplju so bila številna mogočna zborovanja tudi v drugih krajih države. Zopet so se zlivale po ulicah jugoslovanskih mest milijonske množice demonstrantov, ki so odločno povedali, da ne dovolimo, da bi jugoslovanski narodom zabodli nož v hrbet. Stotisoči prebivalcev glavnega mesta naše domovine so že četrti dan preplavili ulice s svojimi borbenimi gesli. Eno izmed njih, ki se je v teh dneh najbolj pogosto pojavljalo, je bilo tudi naslednje: »Fašisti so digli njuške, družo Tito daj nam puške!«

Na protestnem zborovanju v Beogradu sta govorila Veljko Vlahović in Moša Pijade.

»Zgodila se je krivica, ki je ne bomo nikoli priznali.« je poudaril Pijade. »Dobro naj si zapomnijo, da ni rešitve brez Jugoslavije, ki je bila v zadnji vojni zaveznik, Italija pa sovražnik mirolojubnih sil. Mi se želimo pogajati z italijanskim ljudstvom, toda morajo spoštovati naše pravice.«

Na drugem velikem beograjskem mitingu sta govorila Vladimir Simić in Milovan Djilas.

Djilas je poudaril, da to, kar se dogaja, predstavlja začetek pohoda

Predlog Jugoslavije za konferenco štirih

V ponedeljek je predlagala jugoslovanska vlada sklicanje konferenec predstavnikov ZDA, Velike Britanije, Italije in Jugoslavije, na kateri bi razpravljali o možnosti odstranitve položaja okoli tržaškega vprašanja, ki utegne ogroziti mir. To je Jugoslavija predlagala v noti, ki jo je državni podtajnik za zunanje zadeve dr. Aleš Bebler izročil v imenu državnega tajništva britanskemu veleposlaniku v Beogradu Ivo Malletu in američkemu odpravniku poslov Wallneru. Noto enake vsebine so izročili tudi italijanskemu poslaniku.

V smislu člena 33 listine OZN je predlagala jugoslovanska vlada vladam Združenih držav Amerike, Anglije in Italije neposredne razgovore o možnosti odstranitve nastalega položaja. V svoji noti utemeljuje jugoslovanska vlada svoje stališče do krivičnega sklepa Anglije in Amerike glede izročitve uprave v coni A Italiji. Jugoslavija poudarja v svoji noti, da je njen predlog zelo nujen in da bi bila predlagana konferenca nesmiselna, če bi med tem časom prišlo do izvedbe sklepov ameriške in angleške vlade od 8. oktobra 1953.

Jugoslovanska vlada je poslala tudi posebno noto generalnemu tajniku OZN, v kateri ga seznanja z nastalim položajem in ga opozarja na nevarnost, ki grozi svetovnemu miru zaradi enostranske odločitve vlad ZDA in Anglije. Jugoslovanska vlada je hkrati zaprosila generalnega tajnika, da seznanj z vsebino note vse članice OZN.

Medtem se demonstracije po jugoslovanskih mestih nadaljujejo in se bodo nadaljevale, dokler ne bo popravljena krivica, ki je bila prizadejana našim bratom onstran meja. Tržaško ljudstvo dobiva dnevno na desetisoče brzojav iz vseh krajev Jugoslavije, v katerih mu jugoslovansko ljudstvo izraža svojo solidarnost

Četrtek, 8. oktobra. Zlobna in zahrbtna vest leti po zraku: Angloameričani so se oddločili, da prepustijo Italiji upravo cone A Svobodnega tržaškega ozemlja.

Ali je resnica, ali samo kruta šala kakega novinarja, ki jo je treba najostreje obsoditi? Ljudje obstanejo in se presenečeni vprašujejo: Saj ne more biti res?

In vendar... Radio Trst oddaja: »... Ti vladi (angleška in ameriška, op. ured.) nočeta več nositi odgovornosti za upravljanje cone A. Zato sta sklenili odpraviti Zaveznisko vojaško upravo, umakniti svoje vojaštvo in, upoštevajoč pretežno italijanski značaj cone A, prepustiti upravo te cone italijanski vladi...«

Še hitreje kot tajfun, ki grozi z uničenjem, se je vest razširila do poslednje samotne hiše v coni B, po Sloveniji in Jugoslaviji. Ljudje, ki še danes s težavami gradijo tisto, kar je bil uničil italijanski okupator, so se zgrozili ob misli, da ta s privoljenjem zaveznikov znova stopa pred prag, od koder je komaj odtekla prelita kri naših borcev, starcev, žena in otrok. Mesarji iz Rima, ki so po naročilu zločinskih voditeljev dobesedno izvrševali ukaze, poštevali vse vojaške zakone in se spremenili v klavce našega naroda, znova pohlepno prežijo tam z one strani.

Kje je tu pravica, kje je vojaško dostojanstvo, kje je zaveznitvo, kje je človeška vest? Ali smo res znova doživeli izdajstvo? Ali je vsa poštenost in humanost izhlapela nekam v zrak? Ali je pozabljeno vse, kar so jugoslovanski partizani prispevali v veliki osvobodilni borbi za skupno stvar človeštva? Udarili ste nas bili že v dne, ko smo tako zasluženo — krvavo zasluženo — pranovali zaključek naše borbe v Trstu. Zgodovina še ne beleži takega udara zavezniku že prve dni zmage. Še so nam vsem živo v spominu besede vašega generala Alexandra:

»Če bo potrebno, bom ukazal streljati.«

Na koga bi bili takrat bruhali ogenj topov iz že razmeščenih tankov po tržaških ulicah? Saj je skoraj nepotrebno, da bi to povedali, toda moramo: Na vaše včerajšnje zaveznike — partizane! Ti partizani so zavzeli Trst z borbo še prej kot so privozili vaši tanki, kjer so vojaki kuhali celo čaj, partizani pa še požirka studenčnice niso imeli časa popiti.

Trgovci, trgovci, trgovci! Zgodovina bo besede vašega generala obdržala zapisane z debelimi črkami na tisti strani, ki je določena za zločince.

Nismo še pozabili prizora, ko so se morali — na vaš oborožen ukaz — naši partizani umakniti iz Trsta. S ponosnim molkom in neizrekljivo bolečino v srcih so korakali po ulicah. Če je zaradi mira in zaveznitva, naj bo, ubogali so in mirno odšli.

To je bilo torej plačilo, to je bila nagrada tistemu ubogemu, raztrganemu in z ranami pokritemu jugoslovanskemu partizanu, ki za skupno zmago ni štedil tistega dragocenega življenjskega soka, ki mu pravimo kri? To je bila nagrada tistemu jugoslovanskemu partizanu, ki je z golimi rokami uničeval jeklene tanke in zavzemal trdnjave, ki jih je okupator zgradil na naši zemlji? Bogati zaveznik se je temu junaštvu in tej prelitji krvi v obraz porogal. Mar mislite, da je kaj takega lahko pozabiti in odpustiti?!

Nagraditi ste hoteli tistega, ki vam je bil sovražnik, ki je še na sveto podobice, ki so jih njihovi duhovniki delili otrokom, zapisal: Dio stramaledica gli Inglesi. Nagraditi ste hoteli rimske mesarje. Kaj naj na to rečemo drugega, kot da znova ponovimo:

Trgovci, trgovci, trgovci! Vso pravico imamo, da vam tako povemo. Že po prvi svetovni vojni

in mu zagotavlja, da je z njim v teh težkih dneh povezano na življenje in smrt.

ste — vi veliki — dovolili, da je kos naše zemlje zasedel tujec. Tisti tujec je kaj kmalu pokazal — obraz rimske volkulje — ki zna samo trgati dobljeni plen. Svojo »slavno« civilizacijo je pokazal s streljanjem naših mladih ljudi že kmalu po prihodu. Zato pa ste za del zločinov, ki jih je izvršil nad jugoslovanskimi narodi, odgovorni tudi — vi veliki!

Nikar naj vas ne preseneča, če je vsa Jugoslavija vstala kot en sam mož v protest proti taki krivici. Nikar se ne čudite, če slišite, da milijonske množice vzklikajo:

»Ne! Trsta ne damo! Puške, puške, puške! Dol z imperialističnimi trgovci! Dol s farizeji iz Londona in Washingtona! Zapuščamo skrbri naše, javljamo se v bombaše!«

V tistih, ki ste jih vi hoteli ponovno nagraditi z našo zemljo, z našimi ljudmi, je še živ duh tistega, ki je ob prihodu v Gorico obsodil slovenski narod na smrt. Zamašite

mu rajši menasitni imperialistični gobec s kakim koščkom — vaše zemlje. To bo vsaj bolj pošteno, ker boste dali — od vašega, od tistega, s čimer lahko prosto razpolagate.

Milijonske množice so se zgrnile na trge mest in vasi in povedale Italijanom: Dovolj! Ne boste prestopili meje pri Trstu! Vaši generali ne bodo več paradirali pred postreljenimi jugoslovanskimi talci! Ne boste več požigali in uničevali našega kulturnega in materialnega imetja! Dovolj nam je bilo vaše »kulture«, ki je lahko last samo tistih, ki pridejo iz Rima!

Vse to je podprla vojska. Zabrneli so tanki, oglasila se je navdušena pesem mladine: »Na juriš!«

Tako govori ponosno ljudstvo nekdanj zatiranih in tlačanih narodov na Balkanu, tako odgovarja na nesramno trgovanje s tisto zemljo, ki je samo jugoslovanska in od nikogar drugega.

Ogarev

Še nikoli v zgodovini Istre tako odločen: Ne!

Tako enodušnega odpora vseh ljudi proti nameravani krivici, ki so jo občutili vsi prebivalci koprškega okraja in cone B v četrtek, 8. oktobra v kasnih popoldanskih urah, ko so zvedeli za vest o sklepu vlad ZDA in Velike Britanije, da bosta prepustili cono A Svobodnega tržaškega ozemlja, še ni bilo. Čeprav čez glavo zaposleni z delom v tovarnah, na polju in v uradih, so ljudje pustili vse in pohiteli na ulice in trge, da množično spregovorijo odločne besede ogorčenja in protesta, da zaveznikom na ves glas zakričijo:

Ne! Nikoli več Italije v naše kraje in v Trst!

Ni ga bilo prebivalca, ki ne bi bil občutil v tem aktu zaveznikov zgočega posmeha — velikih — vsemu trpljenju in žrtvam, ki jih je ta obmorska zemlja, ki so jih ti ljudje doprinesli v borbi proti fašizmu vse od prvih dni njegovega vstopa na našo zemljo. Tovariši Škergat iz majhnega zaseoka pri Marezigah, ki se je leta 1921 udeležil napada na fašiste, je ves ogorčen dejal:

»Naša borba, naš odpor proti fašizmu se je pričel že leta 1921, ko smo se oboroženim fašistom uprli z golimi rokami in kamenjem, jih nekaj pobili, ostale pa pognali v beg. Zdaj pa slišim, da bi zavezniki radi dali cono A naslednikom tistih fašistov v roke. Pokazali jim bomo, da iz tega ne bo nič.«

V Kopru je ob tej vesti, ki se je bliskovito hitro razširila povsod, zastalo vse delo. Ljudje so se usuli na ulice in trge in začeli demonstrirati po mestnih ulicah. Slišati je bi-

lo ogorčene vzklike: »Ne priznamo barantanja z našo zemljo.« »Dol z italijanskimi imperialisti.« »Dol z mešetariji in podobno. Več tisoč ljudi se je ob poldeveti uri zbralo na Titovem trgu, kjer sta Julij Beltram in slovensčini in Mario Santin v italijansčini v kratkih nagovorih pojasnila sklep angloameriških vlad. Tovariši Beltram je med drugim poudaril, da nismo pričakovali, da bodo tisti, s katerimi smo se skupno borili proti fašističnim morilec, pomagali istim. Kdor podpira naše sovražnike, ne more biti naš prijatelj.

Velika protestna zborovanja so bila isti večer tudi po vseh obalnih mestih cone B. V Bujah je množični demonstrantov govoril predsednik občinskega odbora tovariš Anton Vok.

Ogorčenje prebivalstva cone B je naraslo v petek, 9. oktobra. Večje skupine ljudi so se zbirale na ulicah in živo komentirale vest prejšnjega večera. Dijaki srednjih šol so zapustili učilnice in se pridružili manifestantom. V tovarnah so delavci sami pripravili protestna zborovanja, kjer so sestavili resolucije in jih nato poslali sekretariatu za zunanje zadeve v Beograd, v katerih so zahtevali naj podvzame najodločnejše korake, da se sklep zaveznikov ne izvede.

Kmalu po osmi uri zjutraj so začeli prihajati manifestanti v Koper z avtobusi, avtomobili, ladjam in barkami. Od povsod je bilo slišati borbene pesmi in vzklikanje: »Živimo!« (Nadaljevanje na 4. strani)

Protiletalska strojnica v akciji (z manevrov JLA)

Branili bomo našo domovino do zadnjega diha

Na velikem predvolilnem zborovanju v Sežani je govoril Ivan Regent

Preteklo nedeljo je sklicala mestna SZDL v Sežani predvolilno zborovanje, na katerem je govoril za zvezno skupščino predlagani kandidat, član Izvršnega sveta LRS in znani bорец za pravice primorskega ljudstva Ivan Regent. Zborovanje je bilo v prostorni kino dvorani, ki je bila napolnjena do zadnjega kotička. Govornik je med drugim dejal:

«Sred: predvolilne kampanje, v kateri smo se želeli z vso skrbnostjo in premišljenostjo pripraviti na novembrske volitve, pri katerih naj pride v smislu novega volivnega zakona ljudska volja do najvišjega izraza, nas je iznenadil boleč dogodek, ki so ga povzročili predstavniki dveh svetovnih velesil. Brez nas so odločili, naj pripada Trst in cona A pod upravo imperialistične Italije. S tem so naši vrli zavezniki dali svojemu in našemu večrajšnjemu sovražniku ključ do uresničenja še preostalih, ne ravno skromnih preferenzij. Zato se moramo pred vsemi ostalimi vprašanji, ki so v zvezi s predstojecimi volitvami, najprej pogovoriti o tem, kako je prav za prav danes s tržaškimi vprašanji. Odgovor na to vprašanje poslušava ves svet že nekaj dni in ga bo poslušal, dokler se zadeva ne bo zasukala tako, da bo nekako zbrisan ta sramotni madež, s katerim so Angleži in Amerikanci oskrnili naše zavezništvo iz tiste dobe, ko so mledovali pri nas za pomoč in nas z vsemi mogočnimi obljubami pripra-

vili do tega, da smo se golimi rokami lotili gigantske in neenake borbe s fašističnimi tolpami, ki so do zob oborožene ogrožale prav tako njihov imperij, kakor našo svobodo in neodvisnost. Tedaj, ko smo bili tako rekoč goli in bos, jim je bilo naše zavezništvo potrebno in dragoceno. Danes, ko smo močna in urejena država, ki se izkazuje kot prvoboriteljica za mir v svetu, nas očehjo več poznati, nas omalovažujejo in prezirajo ter hočejo celo trgovati z nami. Del našega živega telesa hočejo potisniti v nenasitno žrelo italijanskemu imperializmu, da bi bilo zadoščeno zgodovinski tradiciji, ki je za Italijo v tem, da je bila v vsaki vojni premagana in je kljub temu vsako vojno dobila. Tako misli Italija, da mora dobiti tudi to pot svoji hijenski del. Tako menda mislijo tudi, od nekdanje slave svetovnega imperija rimskih cesarjev omamljeni, ka-li, angleški in ameriški diplomati, ki lezejo kakor hipnotizirana žaba v odprto žrelo belouške, v imperialistični goltanec fašističnega zmaja.

Te dni smo dali po vsej Jugoslaviji in še dajemo duška z ogorčenim obujanjem spominov na fašistične metode uzurpatorstva, nasilja in krvočnosti. Z vseh strani osvetljujemo človeško in politično moralo Italijanov in svojih zapadnih zaveznikov ter bi se o tem skorajda ne dalo veliko novega povedati. Naši narodi so jih spoznali do dna. Vendar bi opozoril še na nekateri stvari, ki utegnejo docela razgaliti mentaliteto teh mešetarjev z malimi narodi. Italijani zahtevajo Trst in cono A, potem pa še Istro, Dalmacijo, Reko, Pulo in nemara kar vso nekdanjo Julijsko krajino. Angleži, ki slovensko in hrvaško ne razumejo, so se seveda dali prepričati, da tod ljudje govore samo italijansko, se pravi da so Italijani in torej spadajo k Italiji. To je sicer dokaj naivna domneva, vendar si anglo-amerikanske radodarnosti ne moremo predstavljati dosti drugače. Čemu Italijani ne zahtevajo od Angležev Malte, kjer so res sami Italijani? Čemu ne zahtevajo od Francozov Nizze, ki je res bila nekoč italijanska? Čemu ne zahtevajo od Avstrije Južne Tirolske? Tam je kostanj nemara prevroč in bi se ne kazalo približati Angležem in Francozom, pa tudi Svici in Avstriji ne s tako zahtevo. Nas hočejo razkosati, ker žive v prepričanju, da smo ogroženi od Sovjetov in njihovih satelitov in zavoljo tega šibki. Naj pridejo in poskusijo preizkusiti to našo šibkost! Vendar naj se prej prepričajo, ako premore vsa Italija toliko vrvi, da bodo na njih razobesili svoje hlače.

Branimo in branili bomo Jugoslavijo! Branili jo bomo do zadnjega diha, uporno in vztrajno, brezkompromisno, ker branimo v njej nekaj več kakor ozemlje. V Jugoslaviji branimo socializem, socialistično ureditev svoje domovine, kjer ustvar-

jamo človeške pogoje življenja za vse delovne ljudi. Branimo ljudsko oblast, kjer ni in ne more biti nobene diktature, razen diktature proletarata, ki je edini suvereni gospodar nad dobrinami, ki jih ustvarja delavski razred in torej edini upravičen, da ima tudi oblast v svojih rokah. Vsem zatiranim narodom na svetu je socialistična Jugoslavija učitelj in vodnik v bor-

Nikomur ne moremo in nočemo več verjeti! Zaradi možnosti razvijanja zavezniških operacij proti fašističnim tolpam smo morali začasno zapustiti Trst, ki smo ga mi osvobodili za ceno 8.000 žrtev. Zavezniki so bili razpoloženi, da nam prisodijo Gorco. Temu pa se je uprl naš tedanji najboljši zaveznik — Rus. Tako so dobili Gorico Italijani, ki še danes ne vedo, kaj bi z

Nad 3000 Sežancev je demonstriralo

bi za delavske pravice, v borbi zoper izkoriščevalce in nasilje. Zato bi nam v teh dneh moral stati ob strani proletariat vsega sveta. Prišel bo čas in neizbežno mora priti, ko bo delavski razred vsega sveta moral kreniti po poti, po kateri hodijo naši narodi. In le tedaj bodo mali narodi mogli uveljaviti svoje pravice, le tedaj bo svetu zagotovljen trajen mir in blagostanje. Dokler pa svetovna proletarska revolucija ne bo izbojevala svobode delavskemu razredu, tako dolgo bo ostalo načelo o samoopredelitvi malih narodov papirnata tropa. Sovjetska zveza, ki s lasti monopol nad realizacijo marksizma, ki ga je že davno izdala in izmaličila, si še vedno upa trditi, da je Rusija domovina socializma. Istočasno pa glasuje Molotov pri OZN zoper odcepitev malih narodov od izkoriščevalskih matičnih držav. Ruski marksisti so prodali našo Koroško za 140 milijonov dolarjev. Gospod Pella, bedni junak tripartitne deklaracije, pa z rimskim papazem pokleka pred oltar Najvišjega in goreče moli, naj bog poma-ga italijanskemu narodu do večrajšnje Italije. Tudi boga hoče Pella prisiliti, da bi postal imperialist. Sveti oče pa je vprav te dni ponovno dokazal, da ni namestnik božji, marveč goreč zastopnik in zagovornik italijanskega imperialističnega pohlepa. Kakšno razočaranje za vse, ki vanj verujejo!

njo. Kdo, ki objektivno in pravično gleda na razvoj vseh teh stvari, nam more zameriti, ako danes kličemo: DOSTI! DO TU IN NE KORA-KA DALJE! CE NE POJDE DRUGACE, BO ZOPET SPREGOVORILLO NASE OROŽJE. SE IMA-MO TITA! IN Z NJIM JE ARMA-DA 17 MILIJONOV JUGOSLOVA-NOV.

Tovariš Regent je nato poudaril važnost letošnjih volitev, ki naj dokažejo vsemu svetu, da smo čvrsto odločeni graditi socializem naprej do uresničenja vseh pogojev za srečno življenje naših narodov. V tej uri nove teže preizkušnje moramo še bolj strniti svoje vrste in še bolj poglobiti enotnost naših narodov, ki prihaja ravno v teh dneh do spontanega izraza. V enotnosti je naša nepremagljiva moč, ob kateri se bodo morali zamisliti vsi tisti, ki hočejo z nami trgovati.

Zborovalci so govorniku navdušeno pritrjevali in ga toplo pozdravljali kot svojega kandidata za zvezno skupščino. Prav tako kandidata za republiško skupščino Dolgana Ervina-Janeza, prvoborca v osvobodilni vojni in sedanjega sekretarja okrajnega komiteja ZK za sežanski okraj. Po končanem zborovanju je bila sprejeta resolucija za zvezni Izvršni svet, nakar so zborovalci demonstrirali po Sežani.

Z. J.

Na tisoče prostovoljcev v Slovenski Istri je pripravljeno zgrabiti za orožje

(Nadaljevanje s 3. strani)

ljenje damo, Trsta ne damo, Dajte nam puške, puške, puške.»

Ob deseti uri je bil Titov trg do zadnjega kotička zaseden. Nad 15-tisočglava množica je nestrpno pričakovala začetka. Prvi je spregovoril tovariš Furlani, ki je dejal: «Mi, ki smo poskušali na lastni koži, kaj je italijanski fašizem, mi, ki vemo, kaj fašizem pomeni, ne moremo dovoliti, da pride znova v Trst. Zal nam je za Angloamerikan-ce, da jim moramo v obraz zakričati, da je tako, da fašizem in italijanski imperializem nimata več vetopa v Trst. Mi se še dobro spominjamo časov, ko je radio London pozival naše ljudstvo, naj se bori. Borili smo se in smo s to borbo pove-zali našo usodo. Sedaj, po desetih letih pa isti borci ugotavljamo, da se z našimi takratnimi žrtvami in preliho krvjo nagrajuje fašisti in se jim dovoljuje, da bi znova teptali našo zemljo.»

V nadaljevanju svojega govora, ki ga je množica večkrat prekinjala z vzklikanjem, je tovariš Furlani poudaril, da lahko smatramo tristransko deklaracijo za žalitev mirovne pogodbe in žalitev tržaškega ljudstva. Sedaj se ta krivica ponavlja in še v širši obliki. Vsem, tudi Angloameričanom pa povemo: Italijanske divizije ne bodo vstopile v Trst. Naše geslo je isto, kot je bilo pred desetimi leti: Smrt fašizmu!

V italijanščini je množici spregovoril tovariš Abram, ki je prav tako poudaril veliko ogorčenje vsega prebivalstva cone B. Navdušena množica je tudi tega govornika večkrat prekinjala z vzklikanjem: «Puške, puške, puške.»

Po govorih se je množica usula po ulicah ter ponovno vzklikala: «Dajte nam puške, gremo v borbo.»

Ob treh popoldne je bil Titov trg ponovno pozornica velikanskega navdušenja ljudstva, ki je odločeno, da si ne bo pustilo vzeti priporjenih pravic, da se bo zanje, če bo potrebno tudi borilo. Tokrat je spregovoril tovariš Beltram in več govornikov iz ljudstva. V imenu žena je spregovorila Lojzka Plesničar. Ob nepopisnem navdušenju je bila sprejeta resolucija tovarišu Titu. V resoluciji je rečeno, da istrsko ljudstvo ne bo nikoli več dopustilo, da bi imperialistični škorenj še kdaj tlačil to zemljo.

Demonstracije so se nadaljevale v soboto, nedeljo, ponedeljek in torek. Posebno navdušena je mladina slovenske gimnazije v Kopru, ki je vse večere kasno v noč demonstrirala po mestnih ulicah, prepevala borbeno pesmi in vzklikala tovarišu Titu, Armadi ter izražala svoje ogorčenje proti angloameričnemu izdajstvu.

Protestna zborovanja so bila po vaseh obeh okrajev, tako v Ankaranu, v Bertokih, v Šmanjah, v Kortah, Nožedu, Sečjolah, Kaštelu in drugod. Od povsod so pošiljali protestne brzojavke in resolucije. Zlasti velike demonstracije so bile v obalnih mestih Izoli, Piranu, Bujah Umagu in Novigradu. Bivši borci in aktivisti so množično zahtevali, da jih odbori Zveze borcev vpišejo med prostovoljce, da bodo, če bo potreba, z orožjem zaščitili pravice jugoslovanskih narodov in tržaškega prebivalstva.

V Kopru se je v torek popoldne ponovno zbralo nad 15.000 ljudi iz vsega okraja, da sliši besede to-

variša Borisa Kraigherja. Delovni kolektiv tovarne Arrigoni in bivše Ampelee se je pripeljal po morju. Manifestanti so nosili napise: «Cona A in B — naši sta obca. » Tito, Trst te čakaa in podobno. Nosili so tudi več karikaturne, ki so smešile italijanske fašistične pohode. Zborovanje je začel tovariš Rado Čehovin, ki je podal besedo Borisu Kraigherju, ki je prišel v Koper na večkratno vabilo prebivalstva kopskega okraja. Tovariš Kraigher je v daljšem govoru poudaril, da je z nami vse demokratsko svetovno javno mnenje, da mi ne paradiramo, kot mislijo nekateri onstran meja, temveč, da se upiramo. Jugoslovanski narodi so pripravljeno z vsemi razpoložljivimi sredstvi preprečiti sramotno namero vlad ZDA, Anglije in Italije. Jugoslovanska vlada je ukrenila vse, da onemogoči to nepravilno dejanje. Danes pravijo, da je naša vlada nespravljiva. Naše ljudstvo ne želi vojne, naše ljudstvo želi mir, je pa res nespravljivo pri obrambi svojih interesov, nespravljivo, ko je treba braniti svojo domovino, je med drugim dejal govornik.

Manifestacije se nadaljujejo po vsem okraju. Delavci dveh največjih podjetij v okraju Ampelea in Arrigoni v Izoli so z manifestacijskega zborovanja poslali Glavnemu odboru OF v Trst pismo, v katerem poudarjajo, da se bodo borili vse dotlej, dokler krivični sklep ne bo razveljavljen. Z velikega protestnega zborovanja, ki so ga imeli v Izoli bivši borci in člani SZDL, so poslali maršalu Titu brzojavko, v kateri mu sporočajo, da je »pošteno prebivalstvo italijanske narodnosti v Izoli sklenilo ustanoviti svojo brigado, ki se želi skupaj s slavno in junaško JLA boriti za življenjske koristi naših narodov proti nenasitnemu italijanskemu imperializmu.«

xxx

Samo kratki odsevi tistega ogorčenja, ki je zajelo prebivalstvo cone B Svobodnega tržaškega ozemlja, so tu navedeni, toda že ti kažejo vse razpoloženje ljudstva, ki ne mara več in tudi ne priznava diktatorskih vsiljenih sklepov, pa naj pridejo od kjerkoli. Za svobodno odločanje, za dobre sosedne odnose, za mirno sožitje s sosedi se je borilo to ljudstvo. Da bi mu še krojil usodo kdorkoli, tega ne bo več dovolilo. Junaške tradicije partizanov še živijo v ljudeh. Zato pa bo odločnost, ki so jo pokazali te dni, vedno taka, da bo svet vedel, da tu ob morju živijo ljudje, ki hočejo biti sami gospodarji tistega, kar imajo.

Desettisočglava množica na demonstracijah v Kopru

NIKOLI OTROKA NE SILITE Z JEDJO

ZDRAVA PREHRANA JE VIR OTROKOVEGA ZDRAVJA IN POZNEJE DOBREGA UGNEGA USPEHA

S prehranjevanjem otrok bi bilo veliko manj težav, če bi starši vedeli, ali jedo otroci dovolj ali ne. Res je, da mora imeti vsak otrok dobro hrano, toda to še ne pomeni, da mora jesti prav vse, kar predenj postavimo.

Kadar otrok noče jesti, starši sklepajo, da otrok mima pravega teka. Pri tem pa pozabljajo, da navadno že prav majhni otroci vedo, katera jed jim diši in katera ne. Tudi ne smemo pozabiti, da lahko je otrok samo takrat, kadar je zares lačen. Če hranimo otroka izven obrokov, mu dajemo sladkarije, kadar ni za to čas, če hočemo, naj malo kosi, zato da bo zvečer več pojedel, potem seveda nastanejo pri hranjenju razne težave. Hranjenje pa ne bo več vprašanje, ko bodo starši doumeli, da edino lakota uvravnava tek.

Zato ne silimo otroka, da je več, kakor more, ker se mu s tem jed

ka mati ve, kako mora hraniti svojega dojenčka: kako mu dodaja, kako razredči mleko, kako ga sladka, katero zelenjavo mu lahko daje v določenem mesecu in podobno. Toda tudi skoraj vsaka mati, da — ko otrok odraste in pride v šolske klopi — prehrana ni več tako važna. Vsaka mati pa bi se bolj zanimala, kako, kdaj in kaj je njen šolski otrok, če bi vedela, da ni od prehrane odvisna samo otrokova odpornost, ampak tudi njegov telesni razvoj, življenjska doba in delovna sposobnost, torej tudi njegovi učni uspehi. Res je še danes marsikaj drago, toda indeks življenjskega standarda v različnih državah nam še vedno kaže, da je prehrana pri nas cenejša kakor v marsikateri drugi državi. Zavedati pa se moramo tudi, da je pogosto zdrava prehrana cenejša kot nepravilna in da otrok rabi iste snovi kot odrasel človek.

Da bi otrok dnevno dobil vse potrebne snovi (maščobe, škrob, beljakovine, sladkor, rudninske snovi in vitamine), so zdravniki sestavili posebno priporočila. Ta bi bila:

1. Kupujemo čim kruh, ki je cenejši in tudi bolj zdrav, ker vsebuje vitamin B, ki ga ni v belem kruhu.

2. Kupujemo na trgu vedno svežo zelenjavo, ker z njeno ovenelostjo pada tudi vitaminska vrednost. Ni pa nujno, da kupujemo prvo zelenjavo, ki se pojavi in je zelo draga.

3. Če nam je mogoče, kupujemo večkrat sveže ribe, ker vsebujejo zelo važne snovi.

4. Če primanjkuje mleka, uporabljamo tudi mleko v prahu, posebno ko mesimo kruh: namakajmo kruh za sesekljane zrezke, ko zalivamo zelenjavo, krompir in razne omake, ko bi sicer rabile smetano.

5. Za kuhno uporabljamo tudi jajca v prahu. Velika žlica jajc v prahu odgovarja vrednosti enega jajca.

6. Namesto sira uporabljamo tudi skuto, ki je mnogo cenejša, vsebuje pa prav dragocene snovi za otrokovo zdravje.

7. Tudi namesto masla lahko vzamemo včasih margarino, toda le tisto, ki ima na zavrtkih naznačeno, da vsebuje vitamine.

Pri vsem tem pa homo še pazite na naslednje:

1. da ne homo glavni del prehrane krile s kruhom;

2. da ne homo dajale otroku pre-

masnega mesa;

3. da bo dobil dovolj mleka ter mlečnih proizvodov;

4. da redno dobiva svežo zelenjavo in sadje;

5. da se hrani redno, to je da dobi hrano samo ob določenih urah, pet obrokov na dan;

6. da je zajtrk obilnejši, ker so se prebravila ponoči toliko spočila, da jih lahko nekoliko bolj obremenimo, kakor je to pri nas navada. Za dopoldansko delo potrebuje otrokov organizem več energije, kakor mu jo daje samo kava in kruh, zato pa lahko nekoliko zmanjšamo ostale obroke (zajtrk: kruh, marmelada, maslo ali margarina, bela kava, večsah jajce, sadje, žganci ali močnik, zabeljen in zalit z mlekom in podobno);

7. da so večerje lažje in dovolj zgodnje;

8. da otrokom ne dajemo preveč sladkarij, posebno bombonov, ki kvarijo zobovje in zmanjšujejo tek. Kadar jih dajemo, takrat samo po kosilu ali večerji;

9. da ne dajemo otroku preobilne hrane, ki je ne bo mogel prebaviti in izkoristiti;

10. da pazimo, da otrok ne bo postal izbircen in si čez mero želel samo ene vrste živil, ker je za zdravje potrebno ravnovesje;

11. da gledamo, da bo hrana vedno bogata z vitamini;

12. da bodo vsi obroki vsebovali čim raznovrstnejša živila.

Zavedajmo se, da nam bo trud in denar, ki ga homo porabile za pravilno otrokovo prehrano, bogato povrnjen.

MAJHNA LEKARNA V KUHINJI

Mnoge žene poznajo sladkor samo kot sredstvo za slajenje jedi, kuhinjsko sol za soljenje in kavo kot pijačo, ne vedo pa, da jim ta sredstva lahko služijo tudi za zdravila.

Posebno če imamo majhne otroke, se nam večkrat zgodi, da moramo razkužiti majhno ranico, doma pa nimamo nobenega razkuževalnega sredstva. Žlička soli, raztopljena v kozarcu čiste vode, lahko za to odlično služi. Žlička soli v isti količini po možnosti mlačne vode je odlično sredstvo za izpiranje oči, odstranjevanje rdečila, grgranje itd. Zelo dobro je izpirati grlo s slano vodo. Dobro je tudi umivati lase v slani vodi, ker to preprečuje izpadanje las.

Pa pogledjmo zdaj sladkor. Kozarec sladke vode je zelo koristno sredstvo za dobro prebavo in kot pijača za bolnika z vročino. Deluje tudi kot dobro pomirjevalno in spalnno sredstvo in ne škodi organizmu kakor drugi tovrstni preparati.

Oslajeni čaj in kava nista škodljiva za organizem, kajti sladkor nevtralizira delovanje teina in kofeina. Dobro je, če vsako jutro na tešče izpijemo kozarec sladke vode. Tako homo imeli dobro in redno prebavo.

Prava kava pojača delovanje srca, zato se mnogi bolniki na srca bolje počutijo, če spijejo malo kave. Toda mnogi ne vedo, da je prepražena prava kava, ki je skoraj spremenjena v oglje, zmešana z vodo, odlično sredstvo pri črevesnih motnjah in zastupitvah.

Plašč z raglan rokavi, kakršnega si želimo za potovanja in za hladnejše jesenske dni. Kostum je klasične oblike, vedno je eleganten in pristaja vsaki postavi.

Štirje modeli lepih svilenih bluz za bolj svečane prilike. Beli bluzi sta okrašeni s čipkami ali ažurjem, črna bluz pa je iz pikaste svile. Prva obleka iz temnega volnenega blaga ima tricetrtnska rokava in na krilu velike žepce. Druga je iz svetlega blaga, krilo je ob straneh plisirano.

ŽENE po svetu

ŽENE IN MATERE V ČILU UŽIVAJO MALO PRAVIC

Španske žene, ki so spremljale svoje možje-osvajalce v Južno Ameriko, so si s tem izbojevale poseben položaj v družbi in v domači hiši. Ines de Suarez, ki je spremljala osvajalca Pedra de Valdivia, je postala v teh krajih Amazonka, vodja moških in ustanoviteljica združenja. V Čile je prinesla žitno kulturo, vzgojila domače živali in, ko so uporni Indijanci zažgali Santiago, je Ines de Suarez edina ohranila nekaj kokoši in pest klasja. Toda žen, kot je bila Ines, je bilo malo, kajti le nekaj belih žena je spremljalo španske osvajalce. Večinoma so se belih možje poročili v Čilu z Indijankami in tako ustanovili družine, ki niso priznavale španskih zakonov.

Položaj indijanskih žene je bil v tem primeru popolnoma drugačen. V Čilu so priznavali poligamijo, ki je omogočala Špancu, da je imel več žena. Po večini pa so se Španci po določenih dobi vračali v Evropo ali Ameriko in pustili številne otroke ženi. Indijanki. V tem primeru je postal poglavar družine najstarejši sin, kateremu se je morala pokoriti mati in bratje ter sestre.

Prvi zakoni nove republike so položaj žene izpremenili. Žena sicer še ni mogla biti varuh svojih otrok ali priča na sodišču, toda pravico dednosti so imeli otroci enako, brez ozira na spol. Ženin položaj se je izboljšal leta 1925, ko je zakon ženi priznal pravico, da je glavna družine, če mož za to ni sposoben, in žena lahko svobodno razpolaga s svojimi imovino.

Po drugi svetovni vojni je zakon priznal enakopravnost obeh spolov, ker so tudi Čile član Organizacije združenih narodov. Toda to so pravice le na papirju, medtem ko v resnici še vedno smatrajo ženo za nižje bitje. Ženske organizacije so zaman protestirale proti raznim diskriminacijam ženskih pravic.

Čilski zakon ne priznava popolne razveze zakona, toda dovoljuje razveljavljenje zakona, če sta oba zakonca v tem sporazumna. Civilne oblasti priznavajo zakon le, če je sklenjen v mestu stalnega bivališča, kar daje velike možnosti za zlorabo. Tako se na primer zakonca lahko sporazumeta, da tej formalnosti ni bilo zadoščeno, pa imata razveljavljen zakon. Tak zakon seveda ne daje nobene varnosti ženi in otrokom.

Vse žene v Čilu, tudi poročene, lahko stopijo v delovno razmerje po dovršenem 18. letu starosti, med 12. in 18. letom pa le z dovoljenjem staršev ali skrbnikov, če so končale obvezne šole. Toda ker statistike ka-

žejo, da je med delavkami pod 18. letom mnogo nepismenih, je to dokaz, da zakona ne spoštujejo. O tem priča tudi uredba o osemurnem delavniku v industriji. Po tej uredbi sme delati žena le dve naduri na dan, medtem ko je nočno delo prepovedano. V praksi pa je mnogo tovarn, ki v treh izmenah zaposlujejo žensko delovno silo. Prav tako izgrajajo zakon, ki zagotavlja ženi pri istem delu isto plačilo kot moškemu. Podatki iz leta 1948 govorijo, da je ženin zaslužek le 57% moškega. Najbolj plačana ženska delovna sila so hišne pomočnice, katerih zaslužek je znašal 71% moške plače.

Delavke in nameštence imajo zagotovljeno zaposlitev v času nosečnosti, in sicer 6 tednov pred in 6 tednov po porodu, polovično plačo med dopustom in dve uri odmora med delovnim časom za dojenje in zdravniško nego dojenčka. Tudi teh pravic povsod ne spoštujejo, polovična plača pa že tako ne zagotavlja ženi niti življenjskega minimuma.

V Čilu je še vedno velika razlika med šolsko izobrazbo mož in žena, kar delno rešujejo z večernimi tečajmi. Toda žene so po navadi preveč zaposlene z gospodinjstvom in z nego otrok, da bi imele za te tečaje dovolj časa. Strokovne šole za žene so zelo maloštevilne, posebno maloštevilne pa so žene na univerzah.

Zato položaj čilske žene še vedno ni enakopraven moškemu. Zakonske zveze so zelo lahke, posebno v nižjih slojih, ko številni otroci ostanejo v breme materi in od nje je odvisna njihova bodočnost in vzgoja. Ekonomski položaj delavk je v resnici mnogo težji, kakor bi moral biti po pisanim zakonu.

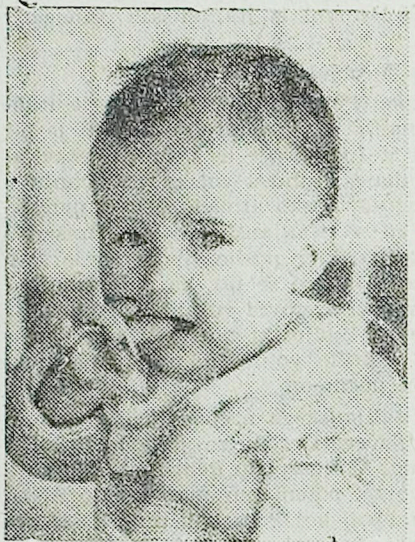
Navodila za likanje

Likalnik bo lepo drsel po naškrobljenem perilu, če vodi, v kateri ste raztopili škrob, dodate malo fine soli.

Preden začnete likati, pognrite čez deko na mizi prt ali rjuho. Ko končate z likanjem drobnih stvari, bodo zlikane tudi velike.

Volnene tkanine likate z vročim likalnikom in krpo, ki ste jo namočile v kisu. Likate vedno z desne proti levi.

Čipke in vezene likate tako, da daste pod nje zelo mehko tkanino. Na ta način bo vezanje lepo izstopilo in lahko boste likali.

zagnusi, izgubi še tisto malo teka in se tudi navadi jesti samo, če ga silimo.

Še nečesa marsikateri starši ne vedo. Zmanjšan tek pri otrocih, ki so prestopili prvo leto starosti, je čisto normalen pojav. V prvem letu se otrok hitro razvija in hitro raste. Pozneje se to dogaja počasneje, zato otrok tudi manj je. V petem ali šestem letu začne otrok zopet hitro rasti in zato se mu navadno poveča tudi apetit.

Pa si oglejmo pravilno prehrano našega šolskega otroka. Skoraj vsa-

ZDRAVNIŠKI KOTIČEK

ZNANOST
V BOJU Z BOŽJASTJO

(Nadaljevanje in konec)

Ko so napadi s pomočjo 8 ali 10 vrst zdravil, s katerimi danes razpolagajo, premagani, se začne socialna plat zdravljenja. Tudi če božjastniki nimajo več napadov, se jih ostali mnogokrat še vedno izogibajo. Bojazen, da vidijo drugi v njih izobčeneca, je nekako prekletstvo, ki jih stalno preganja. V nekaterih ameriških državah jim zakon prepoveduje, da bi se poročili. Taki zakoni so zastareli ter krivični, ker ne priznavajo, da so božjastniki ljudje kot vsi drugi in da imajo samo to nesrečo, da so žrtve napadov.

Starši se sramujejo svojih božjastnih otrok in živijo v prepričanju, da so oni krivi njihove bolezn. Vendar pa božjastni dedna in lahko samo nagnjenost do te bolezni prehaja iz roda v rod ali pa tudi ne. To nam dokazuje primer dvojčkov, ki nam ga pripoveduje dr. William Cavenoss. Enega teh dvojčkov je njegov oče nadrl, ker ni šel pravočasno s poti, ko je jemal avtomobil iz garaže. Deček je prebledel in je čez pol ure dobil hud napad. Postal je božjasten. Njegov brat pa je ostal zdrav, čeprav je podedoval isto nagnjenje k tej bolezni.

Božjastniki, ki so sicer zdravi, se lahko poročijo in imajo otroke, izjavlja dr. Lennox, ki je proučil primere 140 dojenčkov, ki so imeli božjast, in družine 4.000 drugih božjastnikov.

Kot smo videli, lahko znanost premaga božjast. Nekdanje žrtve te bolezni se počutijo izvrstno in navdaja jih želja, da bi delali, a vsi jim dopovedujejo, da je počitek zanje najboljši. Dejansko pa se prav radi brezdelja napadi lah-

ko povrnejo. Znanstveniki so dognali, da proizvajajo mišice in možganske celice, ki delajo, neko kemično snov, ki blagodejno vpliva na ustalitev možganskih valov. Pri božjastnih otrocih, ki se uče, in božjastnih odraslih, ki delajo, so napadi mnogo manj pogosti. Vendar božjastnikom, ki povedo, da imajo to bolezen, največkrat odrečejo delo. Jasn je, da ne smejo uporabljati motornih žag ali voziti avtomobilov, žalostno pa je, da jim včasih nočejo dati niti takega dela, ki bi ga lahko dobro in varno opravljali.

Raziskovalci so trdno prepričani, da bo nadaljnji napredek znanosti še bolj pojasnil skrivnosti božjasti in da jim bo uspelo najti blažilno sredstvo za psihomotorne napade, to je za duševno zmedo, ki jo večkrat spremljajo tudi značilni božjastni krči. Te je najtežje zdraviti. Te motnje v možganskih valovih je najlažje opazovati, ko pacient spi. Če odpovedo prejšnja zdravila, lahko priskoči na pomoč novo, to je fenurone, ki je prva kemikalija, katera je uspešno sredstvo proti vsem trem oblikam božjastnih napadov, in sicer krčem, trenutni izgubi zavesti in duševni zmedli.

Pri takih pacientih so dosegli nekaj uspehov z aureomycinom.

Ko se pojavijo božjastni napadi brez slehernega opomina, z drugimi besedami, če človek ob rojstvu ni utrpel nobene možganske poškodbe, ali če ni dobil nobenega močnega udara na glavo, ali če ni imel nobene kužne bolezni v glavi — potem domnevajo, da jih je pripisati podedovanemu nagnjenju. Starši grešijo, če o tem molčijo, ker so prav takj napadi najbolj pogosti ter jih je najlažje preprečiti, in to čim prej tem boljše.

Pravljica o Palčku

Bil je nekoč reven drvar, ki je živel s svojo ženo v leseni kolibi globoko v gozdu. Drvar je večkrat takole govoril:

»Tako osamljenega se počutim, ko nimava otroka, da bi se z njim igral in smejal. O, ko bi imela otroka, pa čeprav tako majhnega, kot je moj palec na rokli!«

In res je drvarjeva žena kmalu rodila otroka. Bil je deček, ne večji od očetovega palca. In naj je še toliko jedel, nikdar ni postal večji. Zato so ga imenovali Palko Palček.

Toda čeprav Palko Palček ni bil velik, ampak zelo majhen, vseeno je bil pameten in pogumen deček. Svoje starše je imel zelo rad in tudi ti so ljubili Palčka bolj kot vse na svetu.

Nekoga dne je šel oče drvar v gozd in pri tem je potožil:

»Ko bi vsaj našel nekoga, ki bi mi pripeljal drva domov, da mi ne bi bilo treba v gozd!«

Je drvar zmenil s tujcema, da jima Palčka posodi, zato pa mu bosta plačevala dnino. Sporazumeli so se in odšli. Palček se je ugodno ugnездil enemu izmed njiju za klobukom.

Ko so korakali tako nekaj časa, je Palčka premagal spanec. Ko se je zbudil, je videl, da je sam. Začel je klicati svoja dva nova tovariša, toda odšla sta in nista niti vedela, da je Palček padel s klobuka in ostal sam v gozdu. In ko ju je Palček tako iskal, je našel prazno poljšico in splezal je vanjo. Ko je hotel že zaspati, je zaslišal, kako se dogovarjata dva razbojnika, da bosta okradla nekega kmeta, medtem ko bo z vso svojo družino spal. Preglavice jima je delalo samo to, da ima kmet na hiši tako debele in goste rešetke, da moreta skozi. Takrat je Palko Palček splezal iz svojega skrivališča, pristopil k lopovoma in se ponudil,

jo slastno šunko in lepo rejene piščance. Če hočeš, te bom tja odpeljal!«

Lakomni volk je pristal in Palček ga je odpeljal prav v hišo svojega očeta drvarja. Ko je bil volk na dvorišču, je Palček začel vpiti: »Oče, oče! Osvobodi me, v volčjem trebuhu sem!«

Oče je takoj skočil na volka in ga pobil ter rešil Palčka iz volkovega želodca.

Tega dne sta se oče in mati začela, da Palko Palček ne bo nikdar več šel z doma in od takrat so srečno živeli v svoji leseni kolibi v gozdu, kjer mogoče živijo še danes.

Križanki

Vodoravno in navpično: 1) del pohištva, 2) reka v Jugoslaviji, 3) bodeča rastlina, 4) tanka deska.

Vodoravno in navpično: 1) del noge, 2) tovarna športnega orodja v Sloveniji, 3) oklopno vozilo, 4) žensko ime.

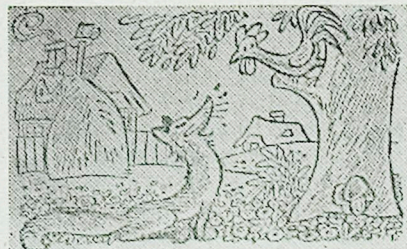
1	2	3	4
2			
3			
4			

1	2	3	4
2			
3			
4			

REŠITEV UGANK IZ PREJSNJE STEVILKE

PIONIRSKES STOPNICE: Vodoravno — 1) 1, 2) en, 3) tok, 4) očka; navpično — 1) leto, 2) noč, 3) kk, 4) a.

UGANKE: 1) vino, 2) žena, ki žese na glavi vodo, 3) nikomur, ker nima oči, 4) moker.

Posta strica Mike

Ta teden pa je bil za strica Miho posebno plodovit. Venomer so prihajala pisemca in kar odleglo mi je, ko se mi jih je nabral lep kup. Pomislil sem: zdaj pa lahko odgovorjam.

Po vrstnem redu bi bila prva **BOMBAC MAJDA** iz CAJNARJEV, ki se mi v pismu zahvaljuje za poslano knjigo in mi obljublja, da mi bo vedno zvesto dopisovala. Poslala mi je rešitev ugank in spis »Ptice se seljijo«. Vse lepo in prav, draga Majda, toda lepo in prav ni, da nisi poleg spisa navedla tudi imena tistega, ki je to spisal. Saj to je lepo, da si nas opozorila na tak moštiv, ko lastovke v jeseni odhajajo, toda, toda... No, drugič bom veliko bolj zadovoljen in vesel, če mi boš poslala kaj bolj preprosto napisanega, a bo Tvoje. Saj me razumeš, kajne, in ostaneva še vedno to, kar sva bila...

Iz CERKNICE se je oglasila **KO-ROSEC ELKA**, ki se mi je nekoliko opravičila zaradi daljšega molka. Poroča mi, da hodi sedaj v šolo v Cerknico, da mi bo večkrat pisala in da so bili prvi dnevi v šoli malo težki. Poslala mi je spis »Naš rojstni kraj«, ki ga bom morda kdaj kasneje objavil. Dragi Elka, lep pozdrav in veliko dobrih uspehov Ti želi stric Miha.

Do tu sem odgovarjal posameznikom, zdaj pa pride na vrsto kar cela četa in sicer **PIONIRSKI ODRED** osnovne šole v SV. TROJICI, ki — če sodim po rešitvah — šteje 17 članov. Vsi ti so mi poslali rešitev križank, zato jih bom vse kar imenoval, da se boste z njimi vsaj po imenu spoznali. Iz VII. razr. je **MODIC DRAGICA** iz ROŽANC; iz VI. razr. so tri zastopniki **HITI MARIJA** iz ANDREJČEVA, **DOBRI VOJKO** iz JERSANOVEGA in **DOBRIN RAFAEL** iz LOVRANOVEGA; iz V. razr. so se oglasili **OTONICAR MILKA** iz HRIBARJEVEGA, ki mi je priložila tudi spis o Okroglici, **PONIKVAR MARIJA** iz vasi SLEME, **OTONICAR MILAN** tudi s SLEMENA, pa še **ZALAR ANTON** iz LOVRANOVEGA. Največ jih je iz IV. razr. Čedal deklicam prednost, bom začel z **OTONICAR ANO** iz **PODLIVNICE**, **KRASEVEC MARI**, (ki je pozabila napisati, od kje je), potem sledijo pionirji **KRASOVEC SILVO** iz **ULAKE**, **STRUKEJ FRANC** s **HITENEGA**, **SKRLJ ROMAN** s **SLEMENA**, **SELJAK MATEVŽ** iz **LOVRANOVEGA**, **PETRIC ANEMARIJ** iz **GRADIŠKE** ter **STRUKEJ FRANC** iz **ULAKE**. Ostala pa je še ena rešitev, ki je nisem mogel uvrstiti v noben razred, kljub temu, da sem prepričan, da je njena lastnica pridna in uče-

ša deklica; in ta rešitev je od **TURSIC FRANCKE** iz **MAHNETOV**, ki mi mora kaj kmalu pisati in mi natančno povedati vse, kar me, da me zanima. — Celemu odredku pa prisrčen: Nasvidenje!

Kako vesel je stric, ko dobi Tvoje pisemce, ljuba **ONDINA!** Ti mala Tržačanka boš stricu Mihi res osvojila droben košček srca (vešč, več Ti ga ne more prepustiti, ker ima toliko mladinskih srčec). Vse še res, kar mi v pismu pišeš. Več bi Ti napisal, pa ne morem. Toda nekoč bom nadoknadel. Vedno naj Ti ostane v srcu to, kar danes čutiš, in vsi bomo ponosni nate. Prav prisrčen pozdrav tudi bratcu Ljubu z željo, da bi dobro začel to pot v šoljenje. Če bo tak kot Ti, bo prav. Ūči ga, pomagaj mu in dajaj mu dober zgled!

Dolgo ni bilo na spregled naše stare znanke (tako se je podpisala) **DOLENC MARIJANCE** iz **POSTOJNE**. Zelo vesel sem Tvojih novic, da brat rad bere Jadran in da si ga tudi Ti vesela. Hvala Ti za sliko, morda je bom kdaj objavil. Lep pozdrav!

In končno še eno pismo z dvema dopisnikoma. Pišeta mi bratec in sestrica **RADKO** in **NADICA SAVLI** iz **ZATOLMINA**. Napisala sta mi vsak svoje pismo. Poleg tega pa sta mi poslala Desetnico, ki jo je spesnila Nadica, ilustriral pa bratec Radko. Povedati Vama moram, da mi je bila zelo všeč, zato bo najbrž zagledala beli dan... Oba sta rešila pravilno križanki. Le tako naprej in stric Miha, pa še vsi drugi Vaju bodo vedno veseli.

Karel Širok:

Semnjiari

Kod ste hodili,

kje ste mudili?

— V mestu na semnju. —

Kaj ste kupili?

— Tri krave rujave,

tri bele konjčice,

tri črne kozličice,

tri koze rogate

in štiri copate

in dvoje za strica,

za strica Matijca,

dvoje za teto,

za teto Marjeto;

a tebi prinesli

smo vrečo luskin,

rešeto medicine,

naprstnik rozin,

»Oče, pusti mene, da grem po drva, vse bom pripeljal domov!« se je ponudil Palček.

Drvar se je smehljaj pri misli, da bi mali Palček vlekel velike kladce, toda vseeno je pristal. Palček je zapregel konja in se odpeljal v gozd.

In ko se je tako peljal skozi gozd, sta ga srečala dva tujca. »Kako je to čudno,« je rekel eden izmed njiju, »vidim voz, slišim voznika, toda ne vidim nikogar.«

»Pojdiva za vozom,« je predlagal drugi, »pa bova videla, kakšen čudež je to.«

Pa sta videla, da je na vozu prav majhen deček in sklenila sta, da mu bosta sledila do doma. Doma sta pristopila k Palčkovemu očetu in rekla:

»Ali bi nama prodal tega majhnega dečka, ki ni večji od palca? Morda bi ga kazala na sejnih ljudeh in tako zaslužila veliko denarja.«

»Kaj ne pravite!?« je rekel presenečeni drvar. »Nikdar ne bom prodal svojega sina.«

Toda medtem je Palček splezal na očetovo ramo in mu šepnil na uho, naj ga kar pustiti iti s temi ljudeh, pozneje se že vrne. Tako se

da jima pomaga. Saj je bil tako majhen, da je lahko splezal skozi vsako rešetko. Seveda sta bila razbojnika pomoči zelo vesela, čeprav nista slutila, da je Palčkov namen popolnoma drugačen.

Ko je Palček splezal skozi rešetko v sobo, je začel tako vpiti, da se je kmet zbudil in spravil pokonci vso hišo. Tako so lopova ujeli. Toda sam Palček se je komaj rešil v nastali zmešnjavi, saj ga ni nihče videl. Skril se je v hlevu, kjer je našel kup dišečega sena, kjer je sladko zaspal. Toda ko se je zbudil, je z grozo odkril, da se nahaja v kravjem želodcu. Krava ga je pogoltnila skupaj s senom. Začel je klicati na pomoč in lastnik krave ga je slišal, toda prestrašil se je, da je v kravi hudobni duh, zato jo je zaklal in vrgel njen želodec na smetišče.

Palko Palček si je na vso moč prizadeval, da bi prišel iz želodca in ko se mu je to skoraj posrečilo, je prišel brskati na smeti volk, ki ga je pogoltnil z želodcem vred. Tako je bil mali Palček še v večjih škripcih. Toda rekli smo, da je bil pogumen deček in zato ni obupal. In tako je začel govoriti:

»Slišiš, boter volk! Vem, kje ima-

dinjstvo. Opaziti je, da kupujejo Nemci zelo radi tehnične izdelke. Po trgih vidiš stojnice, kjer razni gostobesedni in šaljivi agenti prodajajo patente, kakor razne bruse, lepila, milo brez uporabe vode in brisače, praktične posode itd.

Kakor varčujejo Nemke zato, da si nabavijo razne gospodinjske potreščine, tako si tudi marsikateri Nemec ne privošči lepe obleke zato, da si lahko nabavi motorno vozilo, radio ali televizijski sprejemnik in podobno.

Se bolj kot pri oblačenju, sem dobil vtis, da varčujejo Nemci pri hrani, posebno pri piščali. Če se hraniš po hotelih, si seveda ne moreš ustvariti prave slike o načinu nemške prehrane. Jaz sem se hranil v menzi edine tovarne v mestu in večkrat tudi privatno in moram priznati, da je hrana za naše želodce zelo pičila in tudi ne preveč okusna. Dočim je zajtrk še precej dober in obilen, je kosilo zelo skromno. Pri kosilu nam niso nikoli dali kruha, pač pa je bila na mizi vedno, skleda, polna krompirja, Meso je redko prišlo na mizo in še to v miniaturni obliki. Še bolj tipična pa je pri Nemcih večerja. Ves čas svojega bivanja v Nemčiji sem vedno enako večerjal: nekaj kosov rženega kruha, malo surovega masla ali margarine, košček sira, nekaj rezin salame in eden do dva paradiznika. Vse to si vsak sam naloži na kruhke in to potem, kar pri nas ni v navadi, reže na leseni deščici z vilicami in nožem. V razgovoru sem izvedel, da ne uživajo Nemci na splošno nikjer tople večerje. Seveda je zato potreben v gospodinjstvu hladilnik, da razni delikatesni izdelki v poletnih mesecih ostanejo sveži. Takšen hladilnik, ki se dobi že za okrog 20.000 dinarjev, ima skoraj vsaka boljša gospodinja. Če bi sodili življenjski standard po prehrani, bi lahko trdili, da je pri nas višji kot v Nemčiji. Naši ljudje se povprečno bolje hranijo kakor Nemci. Ne samo zato, ker je v naši državi več živil in ker so cenejša, temveč predvsem zato, ker imamo mi več smisla za dobro in okusno hrano. Smelo trdim, da bi naša gospodinja iz istega materiala napravila mnogo boljše kosilo kakor pa Nemka. Mnogo jedi, ki so pri nas

zelo priljubljene, so tam docela nepoznane. To velja posebno za povrtnino iz južnih krajev, čeprav jo uvažajo. Nemci nam tudi lahko zavidajo, ker je pri nas toliko dobrega in raznovrstnega sadja. V kratkem, da dobrega jedca Nemčija ni primerna dežela.

Se neoprijeteje bi se počutil v Nemčiji kakšen »mokrik« bratec. Nemška narodna pijača je pivo, ki je dobro in poceni (1 liter stane 70 do 100 din). Zadnje čase se tudi mnogo pije cocta—cola. Vina je v Nemčiji malo in še to je drago in slabše kakor naše. Zato pa naša vina in posebno žganje zelo cenijo. Kar se tiče cigaret in tobaka, je ta v Nemčiji precej drag.

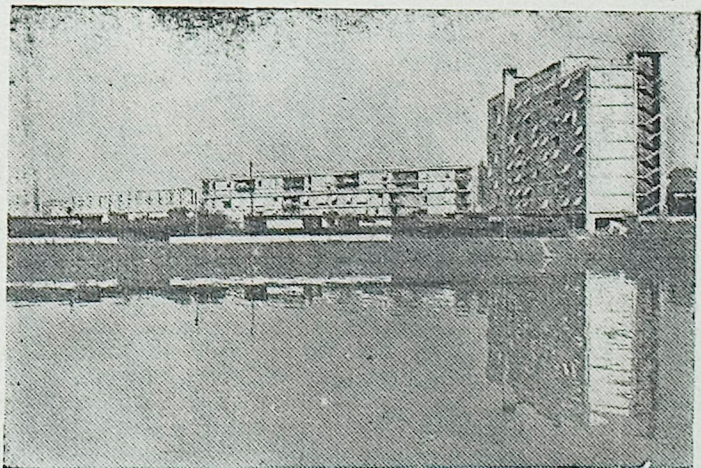
Da so Nemci delavni in pri delu pedantni in natančni, je vsem znano. To lahko tudi sodimo po njihovih izdelkih, s katerimi konkurirajo vsemu svetu. (Se nadaljuje)

Pogled v Zapadno Nemčijo

Proti pričakovanju je v mestu precej živahen promet, ki je podnevi večji kot na primer v Ljubljani, medtem ko je v večernih urah mirnejše kot v kakšnem našem podeželskem mestu. Ni slišati glasbe, niti petja, da o ponočnih merilnih cest sploh ne govorimo.

Potnik, ki pride iz kake tuje države, kjer je prebil kratko dobo, rad zapade v skušnjavo, da daje pavšalne sodbe o narodu, med katerim je živel. To se pravi, da svoje vtise, ki jih je dobil o ljudeh, s katerimi je čisto slučajno prišel v dotiko, rad posplošuje. Jasno je, da lahko damo pravilno sodbo o nekem narodu, o njegovem značaju in načinu življenja samo na temelju dolgotrajnega in temeljitega opazovanja. Vendar pa zadostujejo večkrat tudi trenutni vtisi, da si ustvarimo sliko, ki je tipična za večino prebivalstva.

Vzemimo na primer način, kako se Nemci oblačijo. Že prej sem navedel, da so cene tekstilnih izdelkov precej nizke, Povprečen uslužbenec si lahko za mesečno plačo kupi dve do tri obleke, ženske pa so seveda še na boljšem. Kljub temu sem že na prvi pogled dobil vtis, da Nemci ne posvečajo posebne pozornosti eleganci in oblačenju, kakor vidimo pri nekaterih južnih narodih. Prevladujejo skromne in solidne obleke, ne glede na družabne sloje. Iz razgovora z neko bolje situirano gospo sem zvedel, da Nemkam ne pada na pamet, da bi tratile denar za posebno elegantne in drage obleke. Zato pa nemška gospodinja polaga mnogo važnostu na opremo stanovanja, posebno še kuhinje. Tukaj vidiš najrazličnejše kuhalnike, električne in plinske hladilnike in še mnogo drugih tehničnih priprav, ki jih uporablja gospo-

Moderna naselja v Nemčiji

V TRSTU SO SPREGOVORILI:

Prišel je čas edine rešitve tržaškega vprašanja: Hočemo Jugoslavijo!

V imenu demokratičnega ljudstva Trsta je prva dvignila protest Osvobodilna fronta. Izvršni odbor je poslal protestno brzojavko predsedniku Varnostnega sveta OZN in predsedniku glavne skupščine. Nadalje je poslal protestne brzojave

trem zunanjim ministrom. Vladi FLRJ pa je poslal brzojavko, v kateri piše, da se obrača na vodstvo svoje matične države s popolnim zaupanjem in prepričanjem, da bo kakor dosedaj, tudi v tem težkem trenutku znalo učinkovito na-

da se to strnjeno ozemlje nadaljuje preko krivičnih meja z Italijo vse do Čedad in Tarčenta in ustja Soče; da je mesto Trst zgolj osamljena kolonija na tem strujenem narodnostnem ozemlju...«

Prebivalci Lonjerja in Katinare so se zbrali na mogočnem protestnem zborovanju. Po zidovih je polno napisov, ki izražajo borbenost, ogorčenost in pripravljenost na nove žrtve. Sredi vasi pa plapolala nad deset metrov dolga jugoslovanska zastava z rdečo zvezdo. Med govorom priča Franca Štoker pade medklic:

»Na meji je jugoslovanska armada. Tudi tukaj v Lonjerju nas je za bataljon, ki se hočemo boriti!«

Borbeno razpoloženje med prebivalstvom Trsta narašča iz dneva v dan. Zaskrbljenost se umika prepričanju, da bo z odločno akcijo vseh, ki so nasprotni prihodu Italije, mogoče to preprečiti. V številnih vaseh plapolajo slovenske zastave in se razlega borbeno partizanska pesem. Ko je bil napovedan govor maršala Tita, je vse neestrno pričakovalo pri radioaparatih. Po besedah da bo tisti hip, ko bo stopil prvi italijanski vojak na ozemlje STO, vkorakala tudi jugoslovanska vojska, so ljudje komentirali. To je beseda! Kominformist, ki vse od dneva zloglasne resolucije ni s borcem iz NOB spregel, je ob teh besedah protokrog njemil, mu te krepko stisnil roko in dejal:

»Ti, če bo borba, vedi, jaz sem z vami!«

Zgornja in repentaborska občina sta imeli izredni seji, ki sta bili sklicani z namenom, da predstavništvi občin odločno nastopita proti sklepu vlad ZDA in Velike Britanije. S seje zgornje občine, je bila poslana glavni skupščini OZN spomenica, obsegajoča 34 strani, v kateri so prikazane vse krivice, ki se godijo slovenskemu prebivalstvu v coni A STO. V spomenici so postavljene zahteve, da se preneha z diskriminacijo in zapostavljanjem na vseh področjih družbenega udejstvovanja. Z obeh sej so poslali zahvalne brzojave vladi FLRJ za odločnost in podporo v teh dneh.

Ljudstvo vse tržaške okolice se je sestanki!

V tork zvečer so bili množični Opčinah, Proseku, Kontovelu, v Mačkovi, Cerovljah, Borštu in Mačkovi. Prav tako so bili sestanki tudi v mestu in predmestjih.

Iz Nabrežine so predčili: Enote slavne Jugoslovanske ljudske armade, naj pridejo v cono A takoj!

Glavni trg v Bazovici je bil skoro premajhen, toliko ljudi se je zbralo. Ko je govornik pozval ljudi, naj se z vso odločnostjo uprejo ponovnemu zasluževanju, mu množica skoro ni več pustila do besede. Viharno vzklikanje Jugoslovanske ljudske armadi, se kar ni hotelo poleči.

Vaščani Madini in Stivana so na zborovanju izjavili, da raje vojno, kot pa ponovno pod Italijo. Prosečani in Kontovelovci pa so med povorko, ki so jo priredili po zborovanju, vzklikali: »Nočemo Italije!«

»Vsi smo borci IX. korpusa.« Naj živi proletarska brigada na straži proti povratku Italije! V dvakrat požganih Mačkovi in Kontovelu, da je italijanski imperializem še predobro poznan vsem vaščanom, saj jim je dvakrat požgal vse, odkar je stopil na to zemljo.

Se nekaj sliče... Družina treh članov gre po ulici, oče mati in majhna hčerka. Po govornici ni iz Trsta, ker je naglas toskanski. Žena je zaskrbljena in vprašuje moža, kaj bo. Mož pa odgovarja:

»Najbolje bi bilo, da bi obveljal Titov predlog in sicer, internacionalizacija Trsta. Saj ima kerčno Tito prav, saj je vsa okolica Trsta zares slovenska in ima zato pravico zahtevati ozemlje zase...«

Gostilničar Italijan:

»Gostilna (njegova) je takorekoč druga organizacija združenih narodov, kjer se razpravlja samo o politiki in to posebno te dni. Del mojih gostov je zelo zaskrbljen, kajti delajo pri zaveznikih in jim sedaj preti, da se pridružijo ostalim brezposelnim...«

Delavec:

»V preklet močnik so nas spravili. Res je sicer, da ne bo šlo vse tako gladko, vendar je za sedaj za nas edina rešitev jugoslovanska vojska, ker sicer nam bi »zavezniki« ponovno napravili tiste cigane, ki jih noben vrag ne more več videti...« (V začetku misli zaveznike, na koncu italijansko vojsko).

Prometni stražnik:

»Upajmo, da bo Tito držal besedo, upajmo, da bo preprečil prihod Italije, kajti sicer nam prav gotovo ne bo dobro. Sem Italijan, vendar naj bo Italija tam, kjer je, in naj nas pustijo na miru...«

Carinik:

»Tržačan sem, ne Slovenec, ne Italijan. Tudi če bi Pella dobil Trst, bi ga to ne rešilo, ker italijanskega slabega gospodarskega stanja tudi tak uspeh ne more popraviti. Kar pa se tiče mojega osebnega mnenja o prihodu Italije, zaupam v one, ki so v Sezani in povsod ob meji. Tito je sicer vedno držal besedo in upajmo, da jo pride kdorkoli, samo Italija ne...«

Odmevi odločnega nastopa jugoslovanskega ljudstva

Takoj po objavi nesramnega sklepa, da nameravajo Angloamerikanci prepustiti cono A Italiji, so vsi listi po svetu na široko pisali o Trstu in o kritičnem položaju, ki je nastal zaradi odločitve angleške in ameriške vlade. Angleški in ameriški tisk je prvi dan zavzel nekam medlo stališče, prv dan je opravičevali ukrep svoje vlade. Nekateri ameriški listi so prav tako zavzeli stališče svoje vlade in v svojem protijugoslovanskem nastojanju zagovarjali tako rešitev tržaškega vprašanja.

Ves ostali svetovni tisk pa je ostro napadel ta ukrep dveh vlad in poudaril nevarnost, ki preti zaradi takega samovoljnega ravnanja in kršitve mednarodnih sporazumov. V ospredju so francoski listi, ki so povsem naravno reagirali še posebno zato, ker Angloamerikanci niso nič vprašali francoske vlade in je niso prej tudi o njihovem sklepu obvestili.

Avtstrijski tisk poudarja, da sta dve državi prekršili sporazum, ki ga je podpisalo 21 držav. S tem dajeta ti dve vladi povod Sovjetski zvezi za nove kršitve sklenjenih sporazumov. Upravičeno izražajo listi bojazn, da bi se zaradi tega avstrijsko vprašanje zavleklo v nedogled in ne bi prišlo do sklenitve mirovne pogodbe. Prav tako pišejo avstrijski listi, da pomeni lahko to zaplet v mednarodnih odnosih v zvezi s Trstom velik udarec Združenim narodom.

Turški in grški tisk je komentiral sklep Angloamerikancev prav tako negativno, kakor ves svetovni tisk, ki mu je mar vprašanje miru v svetu.

Povsem razumljivo je, da je italijanski tisk vzel objavo vesti kot novo priložnost, da zakriči na vse grlo o svojih »pravica« ne samo v Trstu, marveč vse do albanske meje. Vsa predvidevanja o »navdušenju« Trsta, ki vse vrača v naročje doma (Nadaljevanje na 11. strani)

Jugoslovanska vojska v Trstu

Edinice naše Jugoslovanske armade so vkorakale v Trst. V borbah z ostanki nacifašistov in njihovih hlapcev s protinemško krinko bijejo združeni jugoslovanski narodi poslednjo bitko za Trst in za zadnjo ped Slovenskega Primorja.

Primorski Slovenci,

zavedajte se odločilne važnosti tega trenutka! Gre za uresničenje naše davne želje po svobodi in trajni združitvi z ostalimi Slovenci in Jugoslavlani. Gre za srečno prihodnost nas vseh in vseh bodočih rodov.

Primorci,

napočili je trenutek svobode. Vsi na noge! Vsi v Jugoslovansko armado — našo osvoboditeljsko! Vse, kar premoremo, za naše borce v njihovih poslednjih naporih!

Bijmo sovražnika, preprečujmo in uničevanje našega ljubljenega, osvobajajmo našo domovino! Kar si ho- mo priborili z lastnimi žrtvami nam nihče ne bo mogel vzeti.

Naj živi Jugoslovanska armada naša osvoboditeljska! Naj živi maršal Tito, voditelj naše osvobodilne borbe!

Pokrajinski odbor OF za Slov. Primorje
Slovenska Protifašistična Mladina
Zveza Slovenske Mladine
Delavska Enotnost
Akcijni odbor za ustanovitev Enotnih sindikatov delavcev in nameštencev Jugoslavije za Slovensko Primorje

5-145-5.000-45

Taki letaki so v maju 1945 naznačili prihod naše vojske

Manifestacije na Postojnskem

(Nadaljevanje s 3. strani)

bodo tako gledali na vso stvar, če si bodo vzeli k srcu odločne in nepreklicne besede tovariša Tita, bodo lahko preprečili večjo nesrečo. Mi se dobro zavedamo, da je pravica na naši strani, zato ne bomo v nobenem primeru dovolili, da bi nepoklicani in nepooblaščen ljudje razpolagali z živim delom našega narodnostnega telesa, najmanj pa, da bi ga kar tako poklanjali sovražnemu tujeu kot nagrado za njegovo izdajstvo.

Smešno je, kako Italije postavlja in s čem utemeljuje svoj pohlep po naši zemlji. Kraško zemljo, da je pojila kri tri sto tisočev italijanskih vojakov v prvi svetovni vojni, da so bili vsi ti kraji del starega rimskega imperija itd. Kdo pa jih je klical na to našo zemljo? Kaj pa so iskali pri nas? S podobno pravico bi potem lahko aspirirali na vso Abesinijo, Libijo in Eritrejo ter Somalijo, na Slovenijo, Hrvaško in Dalmacijo, na Albanijo in Grčijo in na Ukrajino; na vse dežele, kjer gnijo in trohne kosti italijanskih vojakov, ki so jih požrešni in nenasi-tni italijanski oblastniki za svoj račun poslali v smrt. Iz nemih in in mrtvih prič sivo deželo pohlepa in svoje sramote bi radi danes napravili živo pričo svoje zlagane pravice po našem, kar nikoli ni bilo njihovo! Še mnogo bolj smešni so ti ita-lijanski poizkusi, da bi svoje pravice na naša ozemlja snovali s tem, da so že nekoč bila kolonija starega rimskega imperija! Z isto pravico bi potem lahko zahtevali v svojo last vse Podonavje, vso Srednjo Evropo, Francijo, tudi Anglijo, celo Egipt, kajti vse to je nekoč del starokrvičnega imperija. V resnici je bila rimska volkulja nenasitna!

Rastko Braduškič

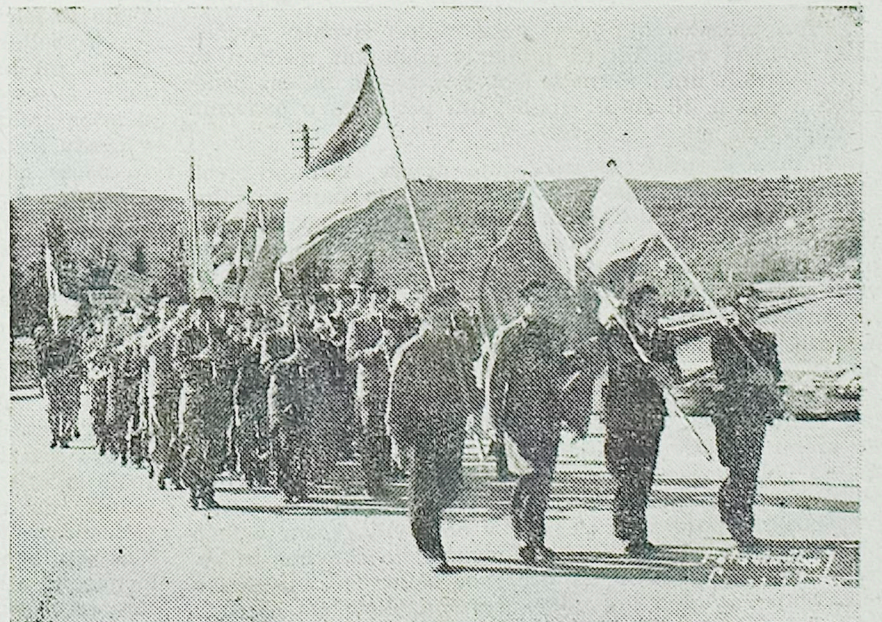
stopati in braniti naše pravice.

Drugi dan, v soboto pa se je začelo z odločnejšo akcijo. Iz prvega ogorčenja so se ljudje naglo znašli in se začeli zbirati ob radiosprejemnikih. V predmestjih so ljudje priredili zborovanja. Delavstvo je kominformističnemu voditelju Vidalu pokazalo, kaj misli o njem, ko se je moral z nekega zborovanja pri Sv. Magdaleni skrivaj umakniti kakih 30 »angelov varuhov.« Na Opčinah je ljudstvo zamazalo številne ita-lijanske napise. Pri vseh ljudeh je bilo opaziti težnjo po skupnem nastopu proti prihodu Italije, ne glede na politično pripadnost. V Skednju in v Lonjerju so prišli ljudje na zborovanje iz lastne volje, ker zborovanja ni nihče sklical. Spregovorili so delavci-proletarci in obsojali izdajalsko politiko Vidalja in Togliattija. Po zidovih so se znova pojavili napisi: »Nočemo Italije!« »Dol z izdajalci!« kar je šlo na račun kominformističnih podrepanikov.

Ne! Nikoli! To je bil krik vseh poštenih Tržačanov, to je bil krik vseh tržaških Slovencev. Ta krik je združil z krikom vseh narodov Jugoslavije.

V imenu 40.000 volivcev so posla- le proteste na OZN: Fronta za neodvisnost, Slovensko-italijanska ljudska fronta, Slovenska demokrati- ska zveza, Slovensko-krščanska so- cialna zveza. Skupina neodvisnih Slovencev in Tržaški blok. Svoj protest so dvignili tudi bivši borci, ma- tere in žene padlih borcev ter SHPZ. Na openski tramvajski postaji je na visokem drevu zavihra- la slovenska zastava.

V ponedeljek je izšla izdaja »Primorskega dnevnika« z govoro maršala Tita v Skoplju in u- vodnikom, kjer piše: »... da je vse Tržaško ozemlje strnjeno del sloven- skega in jugoslovanskega narodno- stnega ozemlja;

Skupine demonstrantov so v dolgih kolonah prihajale iz Izole in bližnjih vasi v Koper

Mi jim odgovarjamo:

Zanesite se na nas!

Vihar ogorčenja v sežanskem okraju

Ko je prebivalstvo Sežane pretekli četrtek zvečer zvedelo za umazano diplomatsko kupčijo, ki so jo sklenili Angleži in Amerikanci za svojega večerajšnjega sovražnika, imperialistično Italijo, je kakor elektrizirano pohitelo na ulice, da bi dalo duška svojemu ogorčenju in zgražanju. Proč s krvavimi fašističnimi rokami od našega Trsta in cone A! Življenje damo — Trsta ne damo! Smrt izdajalcem našega zvestega zavezništva! Coni A in B — naši sta obe! — Ti in podobni vzkliki so napolnili večerno ozračje po Sežani in se v teh dneh razširili po vsem Krasu, Brkinih in Slovenski Istri in prodrali v sleherno vasico in naselje. Se danes odmevajo vsespovod in se ne bodo polegali vse dotlej, dokler London in Washington ne spremenita te sramotne odločitve.

V četrtek zvečer so bili vsi Sežanci na nogah. V strnjeni povorki so se napotili proti obmejnemu bloku, kjer so z mogočnim glasom klicali čez mejo: Ne bojte se, bratje in sestre v Trstu! Mi smo z vami! Ne bomo dovolili, da bi ponovno postali sužnji fašistične krvočernosti! Trst je naš in vaš! Smrt fašizmu — svobodo Trstu! Osem tisoč naših grobov je pričča naši prisegi: Branili bomo Trst do poslednje kaplje krvi! — Pozno v noč je množica demonstrirala na sami meji ob coni A in se nerada napotila nazaj proti Sežani.

Naslednji dan v zgodnjih jutranjih urah je bilo na sežanskih ulicah zopet vse živo. Delavci iz podjetij, uslužbeni iz uradov, mladina iz šol, kmetje s svojih domov, matere z otroki v naročju, vse staro in mlado se je pričelo zgrinjati proti središču mesta. Delovni kolektivi s transparenti in parolami, šolska mladina z zastavami. »Dovolj je kupčevanja! Ne boste hranili lačnih italijanskih fašistov z našim živim telesom! Tito, pokličij nas! Pripravljene smo! V naši zemlji je prostor samo za fašistične grobove! Smrt izdajalcem!»

V takem razpoloženju so prebivalci Sežane čakali na protestno zborovanje, ki ga je sklicala mestna SZDL. Preko glavne ceste, po kateri je pripeljal kamion, so demonstranti pomagali obrniti vozilo tako, da je bil promet zaprt. Predsednik mestne SZDL tovariš Jež Slavko se je povzpela na kamion in demonstrantom na kratko razložil pomen zahrbtno odločitve anglo-ameriških vlad o odstopitvi Trsta in cone A v ita-

lijansko upravo. »To je nož v hrbet nam, ki smo jim bili zvesti zavezniki v borbi proti skupnemu sovražniku. Zdaj nam plačujejo zavezništvo na ta način, da hočejo kosati naše narodno telo in metati te kose v žrelo krvoločni fašistični zver! Nikdar ne bomo dovolili, da bi se to zgodilo! Dovolj je bilo potrpljenja! Zdaj je mera polna! Če ne pojde drugače, si bomo svoje pravice zavarovali z orožjem. Naša slavna ljudska armada nam je porok za to! V Londonu in Washingtonu naj vedo, da se igrajo z ognjem. Ako ne spremenijo in prekličejo umazane kupčije, bodo za posledico pred svetom in zgodovino odgovarjali oni, ne mi! Branili bomo, kar je našega, tujega nečemo, svojega ne damo!»

Zatem je govoril tovariš Turk Karel, ravnatelj Narodne banke iz Sežane. Poudaril je, da so Angleži in Amerikanci s svojo nepremišljeno potezo resno ogrozili svetovni mir.

Oni dobro vedo, kako dragocena jim je bila pomoč, ki smo jim jo med vojno nudili v borbi zoper fašistične uzurpatorje. Dobro vedo, da smo narod, ki zna braniti svojo zemljo in suverenost. Oni dobro vedo, kakšna sila je v nas, kadar gre za obrambo naših svetih pravic. Poznajo našo miroljubnost in potrpežljivost, kar smo iz ljubezni do mira v povojnem času tolikokrat prav v reševanju tržaškega vprašanja dokazali. Toda vsaka mera je enkrat polna. Svojega potrpljenja ne damo podlo izkoristiti!

Tov. Turk je nato predlagal resolucijo, naslovljeno na maršala Tita, v kateri prebivalstvo Sežane izraža svoje ogorčenje nad podlim mešetarjenjem s tržaškim ozemljem in izreka polno zaupanje vodstvu naše države ter Jugoslovanski ljudski armadi. Istočasno je tovarišica Zabric Sonja prebrala resolucijo, naslovljeno na Organizacijo Združenih narodov, ki naj uniči izdajalsko odločbo glede Trsta in da našim upravičnim zahtevam zadoščenja. Govorila sta še stara partizanska boreca Keber Mario in Štorka Zdravko, ki sta demonstrantom jemala besede in čustva iz srea. Ganljivo je bilo videti, kako so matere z otroki v naročju ihtele v nepopisni boli in ogorčenju nad nasiljem, ki so ga izvršili nad našo socialistično domovino brezdušni imperialisti.

Odmevi v svetovnem tisku

(Nadaljevanje z 10. strani)

vina» pa so klavno propadla. Rezerviran prostor so morali napolniti s poročili o jugoslovanskih spontanah manifestacijah. Prav tako so morali priznati, da je Trst ostal hladen in zaskrbljen.

Odmev Titovega govora v Leskovcu je našel veliko prostora v vsem svetovnem tisku. V Parizu so ga sprejeli kot »odločen opomin, ki je popolnoma spremenil sedanji položaj, kakor piše »Monde«. »Combata je zapisal, da ni angloameriški sklep v skladu z zgodovinskimi in zemljepisnimi dejstvi in da ne more preostati preizkušnje časa.

V Trstu je bila takoj razprodana naklada lista »Le ultime notizie«, ki je prinesel izveleč Titovega govora. Slovenci so od veselja jokali, italijanskih iredentistov pa se je polotila prava panika.

Zanimivo je stališče izdajalskega kominformističnega vodstva v Trstu. Vidali je ukazal protestirati proti delitvi STO, ne pa proti krivici, ki so jo povzročili Angloamerikanci. S tem, da je odklonil sodelovanje s protianekomunističnimi skupinami v Trstu, se je ponovno pokazal v pravi luči. Kako bo on in njegova centrala v Rimu reagirala na sovjetski predlog, pa ni znano. Dejstvo je, da je Vidali izgubil ves ugled in zaupanje tržaškega zapeljane delavstva. V zvezi s tem je zanimivo, kar menijo nekateri rimski politični kro-

gi. Ti namreč poudarjajo zasluge italijanskih kominformistov pri skupnem nastopu glede Trsta in pišejo »Togliati nam je prinesel Trst«.

Dva največja newyorška časopisa »New York Herald Tribune« in »New York Times« zavzemata v uvodnikih različno stališče do tržaškega vprašanja. Med drugim piše »Tribune«, da je več razlogov, zaradi katerih bi bilo treba sprejeti predlog maršala Tita za sklicanje konference, ki bo proučila ta spor. Pri tem bi bilo treba upoštevati možnost, da bi bila tudi Francija objavljena na konferenco, ker je Trst evropski problem, in sicer problem, ki ogroža enotnost Evrope pred morebitno sovjetsko napadalnostjo. »Times«, ki je znan po svojem protitalijanskem stališču, sodi, da se da tržaško vprašanje rešiti samo s plebiscitom in posredovanjem Združenih narodov. Časopis pa vendarle meni, da bo moral biti umik angloameriških čet odložen.

Po nadaljnjem zapletu dogodkov je zanimivo, da se je tudi italijanski tisk na splošno umaknil in postal bolj miren. Značilno za ta umik je to, kar piše demokrščanski list »Gazzetta sera«, ki izhaja v Torinu. List prinosa poročilo posebnega dopisnika iz Trsta, ki poroča, da je mesto na splošno mirno, ni pa tako veselo in navdušeno, kakor bi si kdo mislil. Ni nobene manifestacije veselja. Vsi so upravičeno zaskrbljeni za prihodnost.

Po končanem protestnem zborovanju se je ogromna množica razvila v dolgo, strnjeno povorko in demonstrirala po Sežani.

V soboto popoldne so se pričeli prebivalci Sežane ponovno zbirati v goste skupine in odšli na prostor pred kinom »Svoboda«, kjer so poslušali radijski prenos govora maršala Tita v Leskovcu. Prisotno je bilo zlasti veliko mladincev in mladink iz sežanskih šol z zastavami. Med navdušenim aplavzom je navzočim spregovoril oficir JLA, ki je najprej ožigosal sramotni akt zapadnih zavezniškov, nato pa pozval ljudstvo, naj ohrani mirno kri in zaupa naši armadi, ki je danes opremljena z najmodernejšim orožjem in preprena z visokim duhom rodoljublja in zvestobe ter oborožena je bila poslana maršalu Titu resolucija, nakar so se demonstracije nadaljevale.

Jaša

Nova Gorica odločno proti četrtemu izdajstvu Anglo-američanov

Ljudstvo iz Nove Gorice je šlo v teh dneh, ko vsi jugoslovanski narodi protestirajo zoper nadvse krivičen sklep Angloameričanov o Trstu in coni A, večkrat na ulice in obljubilo svojo podporo našem življu v Trstu in coni A. Protestnemu zborovanju, ki je bilo minulo nedeljo na Srebrničevem trgu v Novi Gorici, so se pridružile skupine prebivalcev iz Soške doline, Brd, Srednjega Posočja in celo iz hribovskih vasi, ki so prihiteli v Novo Gorico s kamioni. Pred pričetkom zborovanja je pet tisoč demonstrantov z zastavami in transparenti prepevalo borbeno partizanske pesmi in vzklikalo maršalu Titu.

Z največjim navdušenjem so pozdravili zborovalci prihod člana CK ZKJ in Izvršnega sveta LRS tov. Borisa Kraigherja, ki zaradi velikega navdušenja zborovalcev spočetka sploh ni mogel priti do besede. Vzklikaj »Tito-Partijac« ter »Dol z aktom Anglije in Amerike in umazano kupčijo s Trstoma« so napolnjevali ozračje.

V začetku svojega govora je tov. Boris Kraigher dejal, da je tov.

Tito izrazil s svojimi besedami mnenje vsega našega ljudstva, nato pa je poudaril, da sta nas vladi ZDA in Velike Britanije že četrčrt izdali. Obsodil je tudi Vatikan in njegovo agencuro, ki ta enostranski akt podpira v interesu italijanskega imperializma. Svoj govor, ki so ga zborovalci večkrat prekinjali z navdušenim odobravanjem, je tov. Kraigher končal z besedami, da je naša moč v globinah ljudskih množic, na katere se opira tov. Tito. Pozval je zborovalce h krepitvi naše enotnosti, budnosti in discipline ter obrambne sposobnosti naše države.

Za njim so se povzpeli na govorniški oder še številni govorniki iz okoljskih krajev, ob koncu pa so zborovalci sprejeli protestno resolucijo, v kateri pravijo med ostalim, da se strinjajo z zadnjim predlogom tov. Tita in mu obljublajo svojo podporo.

Zborovalci so tudi sklenili, da bodo manifestirali in demonstrirali na množičnih sestankih in zborih volivcev vse dotlej, dokler Angloameričani ne prekličejo svojega sklepa.

Katoliška duhovščina obsoja papeževo radost

Posamezni katoliški duhovniki v Brkinih in Slovenski Istri, kakor tudi na Krasu, so dali našem dopisniku izjavo v kateri obsojajo papeževo radost nad anglo-ameriško odločitvijo, naj se Trst in celotno Svobodno tržaško ozemlje prepusti Italiji. Večina omenjenih duhovnikov sicer trdi, da jim ni nič zamega o kaki papeževi izjavi glede tega sramotnega diplomatskega akta, pač pa so bili poučeni o tem, da je papež sprejel tržaškega župana Bartolija v posebni advijenci in mu izročil svoj blagoslov za tržaške in istrske katoličane, ki bodo v njegovo veliko početovsko radost kmalu pod okriljem matere Italije.

Sivolasi župnik Piščanec iz Klanca je dejal, da se temu papeževemu veselju prav nič ne čudi, saj je papež vendar Italijan. Vsega obsojanja pa je vredno, da poglavar vesoljne katoliške cerkve blagoslovlja zločin, ki je bil storjen nad malim narodom. Kristus je dejal: Pridite k meni vsi, ki ste žalostni in obremenjeni in ki se vam godi krivica! — Kristus je bil zaslužnik zatiranih in zaničevanih in jih je imenoval svoje brate. Njegov namestnik pa je ribič, ki lovi majhne ribe, da bi z njimi hranil velike. S tako izjavo radosti nad storjeno krivico malemu narodu je papež sramotno kompromitiral Kristusov nauk ljubezni in pravičnosti. Taka izjava je skrajno nemoralna za najvišjega cerkvenega poglavarja.

Bolehni vremski župnik Gulič se je v razgovoru okoli tega vprašanja spomnil okupacijskih časov, ko je Vatikan hotel tudi slovenski kler iz

teh krajev romanizirati. Priporočal je našim duhovnikom, naj si dajo skrojiti obleke po modelu kalabrijskih dušnih pastirjev. K takim oblekam bi si morali naši duhovniki omisliti širokokrajne klobuke. Molče smo se papeževi želji uprli, ker nismo želeli učinkovati med našim ljudstvom kakor predpustne maskare. Menda je tipična lastnost romanjskih narodov, da so zagrizeni nacionalisti. Ta lastnost in vplivna atmosfera, v kateri papež živi, sta mu morala nujno narekovati izjavo, ki gre v prilog njegovemu nacističnemu nastopu. Tako je podredil svoje vesoljno versko očetovstvo svoji nacionalni in politični strasti. Ako papež odobrava in celo blagoslovlja izdajalski akt Londona in Washingtona, ki pomeni za nas ne samo nož v hrbet, marveč globoko srčno rano, tedaj je to vsega obsojanja vredno. Vsaj molčal naj bi bil.

V Rodiku vodi versko življenje vaščanov župnik Vidav, ki je prepričan, da je »sveti oče« spričo svoje izjave o radosti nad anglo-amerikanskim ukrepom glede Trsta zgubil svo avtoriteto pri Slovanih, a zamajala se mu je takisto med ostalimi katoličani na svetu. Ako je tako izjava res podal, tedaj je to skrajno žalostno. Nima pravice, da bi nam prepovedoval ljubiti svojo domovino. In mi, primorski duhovniki, jo ljubimo. Vedno smo bili s svojim ljudstvom in bomo ostali z njim. Tudi mi smo prehodili trnjevo pot skozi fašistično okupacijo do osvoboditve. Spoštujemo papeža kot vrhovnega cerkvenega predstojnika. Če pa ima on pravice, biti Italijan, imamo mi isto pravico biti Sloven-

ci. Zato njegovo politično izjavo obsojam.

V tem smislu so podali našem dopisniku izjavo tudi župniki iz Slivja, Hrušice, Golca in nekaterih župnij, kar je dokaz, da so celo Vatikanu službeno podrejeni predstavniki cerkve morali uvideti usodno zablodo svojega najvišjega verskega predstojnika, ki svojo cerkveno avtoriteto izrablja v politične intrige in mahinacije posvetnih oblastnikov. S tem rimski papež dovolj zgovorno dokazuje, da je »njegovo kraljestvo od tega svetov.«

Z. J.

TUDI DUHOVNICI POSTOJNSKEGA OKRAJA NAJOSTREJE OBSOJAJO GRABEŽLJIVI ITALIJANSKI IMPERIALIZEM IN NJEGOVE POKROVITELJE

V terek so se zbrali v Postojni, razen članov CMD, tudi drugi duhovniki postojnskega okraja na protestno zborovanje proti krivičnemu in protipravnemu sklepu dveh zahodnih sil, da upravo nad cona A STO z mestom Trstom prepustita Italiji, tisti Italiji, ki je primorske-mu ljudstvu in tudi duhovščini povzročila že toliko zla v letih med dvema vojnama, zlasti pa med zadnjo vojno. Vsi duhovniki so enodušno obsodili to dejanje in naslovili na Organizacijo Združenih narodov protestno resolucijo. Brko

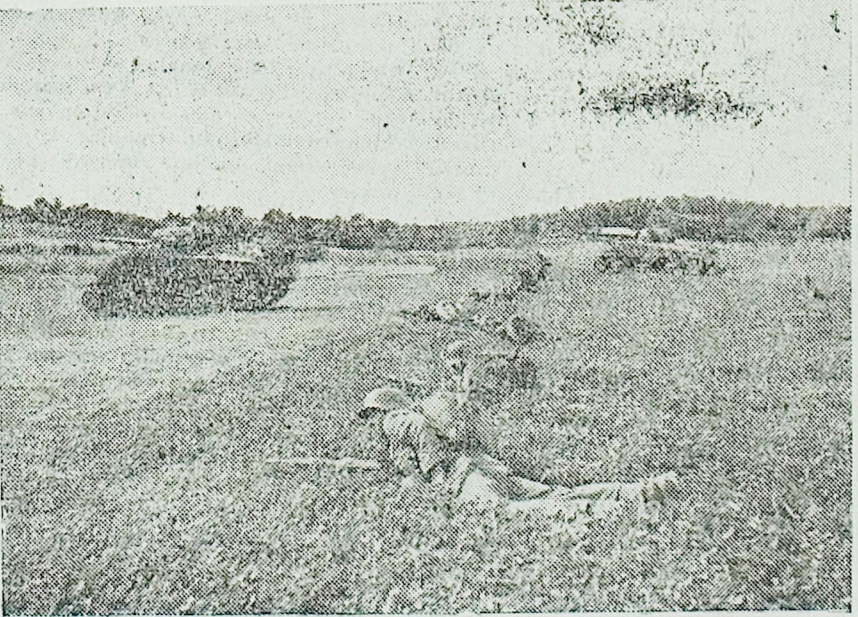
Mali oglasi

ZNIDARŠIČ AMALIJ, rojeni 5. aprila 1923 v Gažonu, istotam stanujoči šte. 95, so ukradli legitimacijo in denar v Zavodu za socialno zavarovanje v Kopru, dne 8. t. m. Prosim, da mi legitimacijo vrne na moj naslov, sicer jo proglašam za neveljavno.

LOZEJ Bojana iz otroške bolnice Koper, je izgubila zlato zapestnico z graviranim imenom — Marčeta — Ladij, 17. VII. 1951 — na poti iz Ivanjgrada do Kopra. Poštenega najditelja naproša, da jo vrne na upravo lista proti nagradi.

Berite in širite

„Slovenski Jadran“

Kombimirana akcija naše pešadije in tankov

Sežanski mladinci, le tako naprej!

Ravnateljstvo sežanske gimnazije je nedavno organiziralo zanimivo športno tekmovanje svojih dijakov. Tekmovali so v teku, skoku v višino, skoku v daljino, v suvanju 4 kg težke krogle in v metu ročne bombe. Na znak ravnatelja Janka Pertota se je poglata v tek najprej skupina dijakov, ki je morala preteči razdaljo 80 metrov. Deklam pa so to progo skrajšali za 20 metrov. Oba zmagovalca sta se postavila z dobrih rezultatov. Petošolka Mira Kodrič je pretekla 60 metrov v dobrih devetih sekundah, četrtošolca Oskar Mahnič pa razdaljo 80 metrov celo v desetih sekundah.

V skoku v višino se je najbolje odrezal Miloš Bizjak iz petega razreda, ki je skočil 1,35 m, med mladinkami pa zopet Mira Kodrič, ki je skočila 25 cm manj. Ista mladinci

ka se je odlikovala tudi v skoku v daljino, kjer je bil pred njo samo petošolca Marko Lazar z rezultatom 468 cm.

V metu krogle moramo omeniti predvsem četrtošolca Dušana Lukača, ki jo je vrgel 976 cm daleč, in Miro Kodrič, ki je bila to pot slabša za 3 metre in 86 cm. Lukač je tudi v metu bombe dokazal, da je treba manj resno računati, saj jo je zagnal 30 cm manj kot 55 metrov. Četrtošolka Mira Kariš pa je z metom 30 metrov prekinila serijo zmag svoje soimenjakinje.

Tudi vsi drugi tekmovalci in tekmovalke so se dobro odrezali, vendar imi prostor ne dopušča, da bi vsakega posebej pohvalili. Omenim naj le še Anico Mohorčičevo, ki je pretekla razdaljo 60 metrov v desetih sekundah in njeno sošolko Lidijo Kariš, ki je dosegla isti čas ter skočila v daljavo 3 in pol metra daleč.

Tekmovanje dijakov je pokazalo, da se lahko sežanski Partizan mirno pripravi za sprejem novih članov. Zmagovalci tega tekmovanja so že po večini v njegovih vrstah, vsi drugi pa so resni kandidati za prihodnje javne nastope v okviru društva. S tem tekmovanjem je hotelo ravnateljstvo sežanske gimnazije opozoriti na pomen telesne vzgoje šolske mladine, ki se razvija vzporedno z umstveno vzgojo.

J. Š.

Križanka

Vodoravno: 1. žgan sladkor, 7. enota električnega upora, 8. ime filmske igralkе Hayworth, 9. črn, 11. kralj živali, 12. vrsta konjenika, 14. priimek predsednika japonske vlade, 15. nedoločni zaimek, 17. evropska država, 19. reka v Nemčiji, 20. okrajšan podrečni veznik, 22. reka v Jugoslaviji, 24. ruski vladar v srednjem veku, 26. medoločni zaimek, 27. trska, odpadki pri sekanju, 29. medmet, 30. moško ime, 32. izumrla germansko plemo.

Navpično: 1. povezanost, prometna zveza (tujka), 2. važni obsek pri primitivnih narodih, 3. enota ploskovne mere, 4. ljubeč, 5. brezbarvna omamna tekočina, 6. plaz, 10. lovec na rake, 13. zagon, poskusni let, 16. zdravilo proti mrzlici, 18. neoblačen, lahko razumljiv, 21. karta pri taroku, 23. naglasna znamenja, 25. zemeljski veletoki, 28. pristanišče ob Belem morju, 31. kemični znak za kalcij.

Največji uspeh slovenskega nogometa

Edini slovenski predstavnik v zvezni nogometni ligi ljubljanski Odred je v nedeljo preskrbel za največjo senzacijo letošnjega nogometnega prvenstva in na svojem igrišču premagal državnega prvaka in vodilno moštvo na tabeli Crveno zvezdo s 4:3 (2:0). Mimno lahko rečemo, da je to največji uspeh slovenskega nogometa po osvoboditvi, hkrati pa tudi največje presenečenje. Kdo bi razumel igralce Odreda, ki so pred nekaj tedni izgubili na svojem igrišču z najslabšim na tabeli Rabotniškim in mu niso znali zabiti niti enega gola, zdaj pa so pretresli mrežo državnega prvaka večkrat, kakor vsi drugi klubi zvezne lige v sedmih kolih skupaj (goldiferoneca Crvene zvezde je bila do te tekme 12:3). Uganka je zelo enostavna: borbenost, požrtvovalnost in volja do zmage premagajo šestokrat vse ovire!

Tekma sama se je začela z ostrimi napadi Odreda, ki je že po desetih minutah vodil 2:0. Gledalci niso mogli verjeti svojim očem, kajti te redki so bili med njimi, ki so mislili, da se bo lahko Odred resno uprl državnemu prvaku. Stadion je zajel val navdušenja, ki se je neprestano stopnjevalo. Vsi poskusi Crvene zvezde, da bi zmanjšala rezultat, so bili brezuspešni, kajti obramba Odreda se je borila z neverjetno požrtvovalnostjo.

V drugem polčasu so gledalci pričakovali veliko ofenzivo Beogradjanov, ki so igrali z vetrom. Res je Zvezda uprizorila nekaj nevarnih napadov, vendar je vratar Bencik uspešno reševal še tako kritične situacije. V deseti minuti je padel gol, toda ne za Crveno zvezdo. Dosegel ga je Životič po lepi kombinaciji z Breclerjem in Hočevarjem. Toda niti ta gol ni zmedel vrst Crvene zvezde, ki je nadaljevala s pritiskom na gol domačih in nekaj minut nato zmanjšala razliko za 3:1.

Bilo je v 28. minuti. Nenaden prodor Odreda. Hočevar je podal prostemu Toplaku, ki je prisebno poslal žogo mimo Krivokuče v mrežo. Stadion se je tresel od navdušenja. Ljudje so metali v zrak pokrivala, plašče in več minut navdušeno vzklicali svojemu moštvu. Navdušenje gledalcev je takorekoč nosilo igralce Odreda, ki so začeli zopet oblegati vrata Crvene zvezde in le njihovi nervoznosti je pripisati, da niso v naslednjih minutah povišali rezultata na 5:1 ali 6:1. Dogodki na igrišču so kazali, da bo Zvezda doživela katastrofalen poraz.

Tedaj pa je nastopil nenaden obrat. Igralci Odreda, ki so se vso tekmo bonili s skrajno požrtvovalnostjo, niso več vzdržali ostrega tempa. Umaknili so se v obrambo in samo gledali, kako bi žogo spravili čim dlje od svojih vrat. V teh minutah je Crvena zvezda zmanjšala razliko na 4:3, toda zmage ni mogla več preprečiti.

Ob zaključku tekme so gledalci zopet navdušeno pozdravili domače moštvo, na stadionu pa je zagorelo na čast zmage in stotine časopisnih bakel.

Ob koncu moramo poudariti, da je bila tudi ta tekma povezana z manifestacijami proti krivičnim sklepom vlad Anglije in Združenih držav Amerike. Igralci obeh moštev so pritekli na igriščo z napisom: SMRT FAŠIZMU — TRSTA NE DAMO! Prebrali so tudi protestno resolucijo proti krivični odločitvi, ki jo je občinstvo sprejelo z dolgotrajnim aplavzom. Po končani tekmi se je uvrstilo 10.000 ljudi v veličasten sprevod, kjer so manifestirali za pravično rešitev tržaškega vprašanja in proti pohlepu italijanskih imperialistov.

PIRAN JE MORAL PREPUSTITI PRVO MESTO BRANIKU

V petem kolu zapadne slovenske nogometne lige je prišel v vodstvo solčanski Branik, ki je premagal Železničarja iz Nove Gorice z 2:1. Pirančani so gostovali v Postojni, kjer so od domačega moštva pretrepeli prvi, vendar zasluženi poraz 1:2. Druge tekme v tej skupini so se končale brez presenečenja. Odred B je visoko porazil Krim s 4:1. Slovan pa Domžale s 3:1. Najbolj poceni je prišla do točk koprska Aurora, ker Jeseničani niso prispeli na tekmo.

Tabela po petem kolu je naslednja:

Branik	5	4	0	1	12:9	8
Piran	5	3	1	1	11:6	7
Železničar (G)	5	2	2	1	9:5	6
Slovan	5	3	0	2	8:6	6
Aurora	5	2	1	2	9:7	5
Odred B	5	2	1	2	12:10	5
Postojna	5	2	1	2	10:9	5
Krim	5	2	1	2	13:13	5
Jesenice	5	1	0	4	6:13	2
Domžale	5	0	0	5	5:17	0

IZOLA SE VZTRAJNO DRŽI REPA

Četrto kolo slovensko-hrvaške lige je prineslo še en poraz nogometnemu predstavniku jugoslovanske cone STO. Izola je izgubila srečanje z reško Lokomotivo s 4:2 (1:2). Kakor prejšnjo nedeljo proti varaždinski Slobodi je Izola tudi to tekmo prevladovala v prvem polčasu, proti koncu pa povsem popustila. Vse kaže, da manjka moštvu kondicije, da bi vzdržalo tekme do konca, ali pa prehitro izgubi moralno, če ne gre vse tako, kot bi si želelo. Izola nima zaenkrat še nobene točke in je res skrajni čas, da pregleda svoje vrste in ugotovi vzroke dosedanjih neuspehov, ki niso bili povsem potrebni.

V tem kolu sta dosegla lep uspeh slovenska predstavnik v tej ligi Kladiivar in Ljubljana. Prvi je na Svojem igrišču premagal reški Kvarner z 1:0, drugi pa v Sisku z istim rezultatom Segasto. Na zadnjem mestu tabele pa je kranjski Korotan, ki je v nedeljo na svojem igrišču izgubil s Tekstilcem.

BARBA VANE PRAVI...

Eden najboljših igralcev na terenu je bil Odredov vratar Bencik. Na sliki vidimo, kako zaustavlja akcijo Tomaševića (CZ)

»Pej nu, oštja, kaj mi pueveš«, sem se obrnu uni dan na strniča Toneta, ki mi je pravu, da so Angleži anu Amerikanci sklenili, da bejo da li conu A v pjest italijanskemu imperjalizmu. »O pej nja, sem še rekel, tega pej nja bemo pestili. Nikdar nje bemo pestili, da se v slovenske kraje povrnejo tisti strgani usivoi, ki so nas 35 let zatirali.«

Velje puele sva se s Tonetom odpravila poslušat, kej bo puavu radio od Jovanina. Ku sva prišla dja h Jovaninu, je bla žež puhna hiša ledi, ki so vsi poslušali kaku je radio govornu o ogromnih demonstracijah pu vsej našj domovini pruti skljeju Angležem in Amerikancem, da daju Trst anu slovenske kraje cone A italijanskemu fašistom. »Ma vješ kej, pravem Jovaninu, taku pa ne bu šlo. Če prou sem star, sem še vedno duober, da primem za puško. Dvakrat sem jih že lovil: v prvi in drugi vojski. Če ho potreba, jih bom še tretji buot.« »Prou jemes, Vane«, mi praveta Jovanin in Tonec. Prav miš se jih ne bojimo. Naj le skušajo prit v Trst, jim bomo že pokazali. Taku jih bomo napuedli, kot smo jih že per desetimi ljeti, ko su tješli, da se je za njim kar kadilo.« »Čalki, Vane, mi pravi Jovanin, da ti puovem, kaku jih je prav zaduje dneve an muej prijatu duobro prijncu okuli. Sej znaš, da su že pred mjeseci pripeljali na meju puati Jugoslaviji puo divizij. Nu ja, ta muej prijatu jema grunt na uni strani proti Italiji. Ko pa se je zvečjer vraču z djela demu, je zagledal tam puo bersaljerjev, ki su se puknivali s stieljem. Pa jih ta muej prijatu pobara: »zakaj pa se taku sjemeste?« »I zakaj? zatu, da nas z une strani ne bi vidlika, pravi laški oficir. »Bejste no bejste, odgovori ta muej prijatu, saj vas že zadosti puznaju!«. »Ja, prav taku mu

je odgovoru«. Čujte, pa ste brali zadnje dni v časnikjih zadnje dni, kej se je zgodilo tam pri Doberdobu? Nu ja, tam je bil an od teh »junakova« na straži, pa ga je na en buet prejelo, da bi šel, kakor mi pravmo — njekam. Snel si je puško z ramen anu jo mišu položiti zraven grma. Pa tisti moment je nekaj zašumjelo za grmom. Bil je zajec. Junak pa se je taku prestrašu, da je vrgel pušku v grm in stekel po nji. Puška, ki je padla, se je sama sebe sprožila in ustrelila. Da bi jih vidli. Cel divizijon je bil poknecnu. V Rim pa so poslali poročilo, da eo jih napadli Jugoslavlani. Ker pa je omenjeni stražar s svojim »junaskim nastuepom« rešil divizijon od napadalec, je dobil za tu kolajnu direktno od šjora generala.

Ja, prav taki »junaki« so ti de laški šoldatje. Počakajte da Vam povem, kaj se je uni dan zgodilo mojemu komparetu Pepetu. Opoldne ko je pršu domu, ni bilo njegove Žefe nikjer.

»Ali si danes kej vidu Žefo?«, je vprašal soseda. »Nikar se ne buej. Žefo so davaj »mobilizali za perico«. Kaku za perico?, sem si mislil. Aha, že znam gotovo je šla v Štivan. Tje moram it, pa bom zvedel, kaj je pravzaprav z Žefo. In res sem jo dobil z drugimi pericami pred anem velikim kupom vojaškega perila. Že od daleč mi je zavdarjalo v nos, da sem si ga moral zatimšiti s prsti.

»Kaj pa djelaš ljetie, sem jo prejel, saj znaš, kaku te duoma pogrešam?«

»Saj znaš, mi odgovori, mobilizirali so me za perico.«

»Kaku, za perico?! S tem me buo nič. Kar pejva!«

Prejel sem jo za rokav in jo lo-tel odpeljati. Kar na en buet pa je skočil pred mane an od stuce ozgaa olovek, ki je revsnil v mteve:

»Koža volete?«
 »Kaj, kozla da valim?! Ti že pokazem pu čem je istrska mast.« Da bi samo vidli, kaku so delovale te besede! Laški oficir jo je s tako naglico pobrisal proti bloku, da se je kar kadilo.

Na vso grlo je kričal: Aiuto, partizani!
 Pepi en Žefa pa sta htela puečit od smjeha.

Juca ze pripomnila »kar predstavljam si, kakšen kup perila buo jutri na oni stranici.

Ja, prov taki so vsi ti »eroi«. Zatu pa sem prepričan, da homo brez posebnih težav pometli.«

Vaš Vane

ZA DOBRO VOLJO NA RAČUN »NEPREMAGLJIVE« LASKE ARMADE

Leži laški mitraljezec ob težki bre-di in sklepetu z zobmi.

»Korajža velja,« ga vspodbuja tenente. »Če pade komanda, bomo paš udarili!«

»Tisto že,« zajeclja mitraljezec, »le kdo nas bo branil?! ...«

Bataljon bersaljerov je zasedel položaje vzdolž moje ter se skrbno zamaskiral. Pride mimo kmet ter jih pobara, čemu so se tako zakamufilirali. »Da nas z one strani ne bi videli,« ga pouč laški oficir.

»Bežite no,« zamahne kmet, »čemu bi vas še gledali, saj vas že dovolj poznajo!«

»Kako krasnega psička imate, gospa Bruna! Ali je nemški ovčar?«

»Ne, je čistokrvni laški volčjak.«

»Po čem pa se to vidi?«

»Kadar ga je strah, takrat navadno najbolj divje kaže zobe in najbolj besno laja ...«

1	2	3	4	5	6
7		8			
9		10	11		
12			13		14
15				16	
17					18
19					
20	21		22		23
24		25		26	
27				28	29
30					31
32					

REŠITEV PREJSNJE KRIZANKE
 Vodoravno: 1. Levstik, 8. okarina, 9. kota, 10. oniks, 13. mokasin, 15. Omar, 16. ma, 17. tin, 18. tpi, 19. ij, 20. meri, 21. vagonet, 23. orisi, 25. asič, 26. postaje, 28. antičen.

Navpično: 1. Lokomotiva, 2. ekonomija, 3. Vatikan, 4. srakar, 5. ti, 6. Ina, 7. ka, 11. ss, 12. anaktičen, 14. impresije, 18. tenisač, 20. morati, 22. go, 24. Don, 26. pa, 27. st.

Ureja uredniški odbor — Odgovorni urednik Milko Stofa — Tiska tiskarna »Jadrana« v Kopru

Naslov uredništva in uprave: Koper, Santorijeva ulica 26, tel. 170, poštni predal 2 — Stevilka tekočega računa pri Narodni banki v Kopru 657-T-162
 Letna naročnina 500 din, polletna 250 in četrtletna 130 din.